

Albatross – tidig tysk krigsförlust

Syftet med detta openexponat är att berätta om den tyska minutläggaren Albatross som tidigt under första världskriget sköts på grund utanför Sveriges kust. Dessutom dess besättning samt att sätta in Tyskland i dess sammanhang med enande, krig, inflation, annat elände som Hitler och till sist ett demokratiskt enat land.

Utställare: Per Bunnstad, Bratislava 2027

Personlig forskning: Intervjuer med den på sin tid store kändaren Börje Wallberg, intervjuer och föredrag vid Albatross-museet på Gotland där jag blivit hedersledamot av styrelsen, intervju med Birger Ekström vars far var en av besättningsmännen på Albatross, som verksam journalist en rad tidningsartiklar där jag tagit fram fakta och gjort källforskning, kontakt på Facebook med bekanta till Georg Rauch som är flitigt förekommande i exponatet.

Litteraturförteckning: Svante Hedins bok om Albatross, Börje Wallbergs Albatrossposten, Gunnar Möllers Minkriget i Östersjön 1914–1915, Populär Historia, information från Albatross-museet på Gotland och Miliseum i Skillingaryd, SO-rummet, internet, My Heritage och personliga intervjuer.

Innehåll med sidangivelse inom parentes De mest ovanliga objekten har en röd ram

1 Tyskland 1870–1914

- 1.1 Därför växer ett maktfullkomligt Tyskland fram 2
- 1.2 Fransk-tyska kriget 1870–1871 3

2 Första världskriget 1914–1918

- 2.1 Sveriges mobilisering 4
- 2.2 Båten Albatross 5
- 2.3 Minor 7
- 2.4 Ryssland och kriget 8
- 2.5 Tyskland och kriget 9
- 2.4 Slaget 1915 – skadade och döda 12

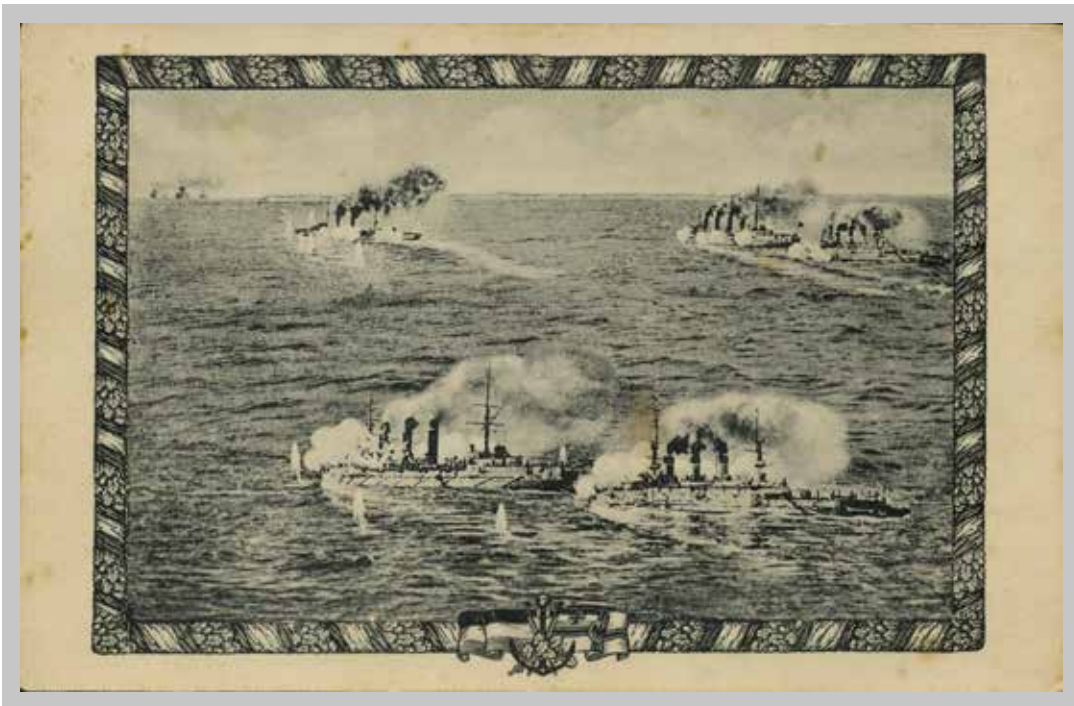
3 Interneringstiden (1915–1918)

- 3. 1 Roma 15
- 3. 2 Tofta 17
- 3. 3 Visby 19
- 3. 4 Fåråsund 21
- 3. 5 Oskarshamn 23
- 3. 6 Skillingaryd 28

4. Mer om krigsåren

- 4.1 Svensk-tyska förbindelser 33
- 4.2 Krigsfångenskap och krigets offer 34
- 4.3 Vakthållning 36
- 4.4 Fotografer som förevisar 38

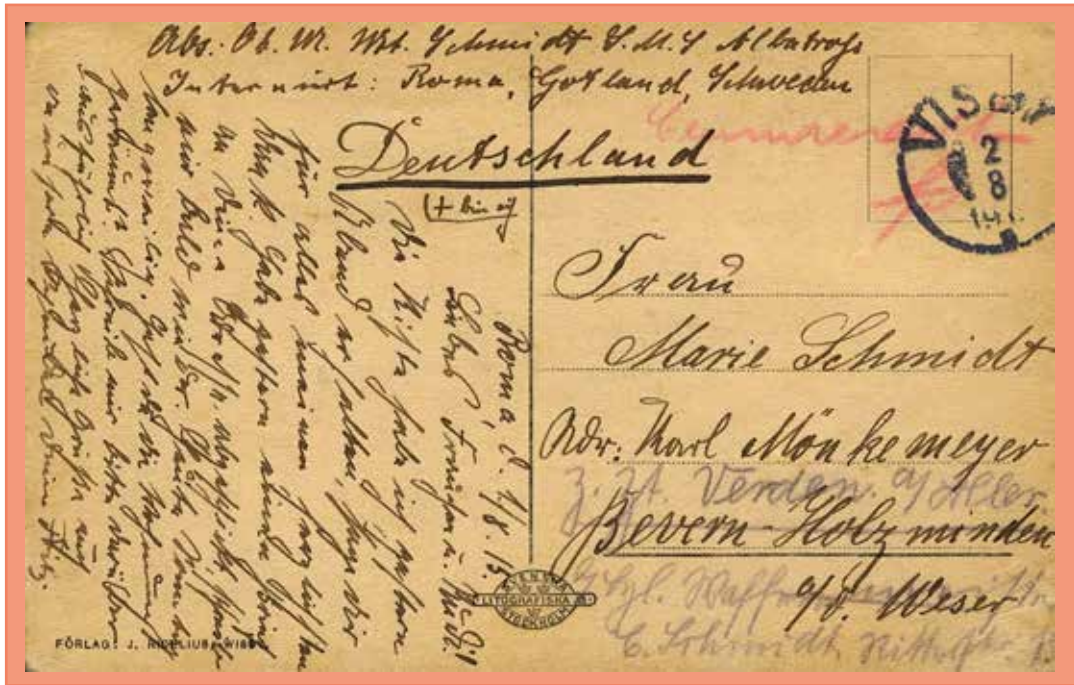
5 Efterspelet 1919– 39

Albatross i kamp med fyra ryska kryssningsfartyg.
Tyskt vykort från 1915 eller 1916. Obegagnat.

Ett ofrankerat vykort med två tyska matrosar. Text på andra sidan: Minne från sjöslaget på Gotland den 2/7 1915. Matrosar från tyska båten Albatross.

Övermaskinist Fritz Schmidt skriver som 19-åring hem till familjen i Tyskland. Kortet stämpas Visby exakt en månad efter sjöslaget utanför Gotlands kust och någon censurstämpel finns inte ännu men väl censur i form av den röda noteringen. Motivet är begravningen vid Östergarns kyrkogård den 2 juli 1915.

1. Tyskland 1870–1914

1.1 Därför växer ett maktfullkomligt Tyskland fram

Det tyska riket består fram till 1871 främst av kungariket Preussen samt ett antal mindre kungadömen och hertigdömen. Det är under Preussen och dess härförare Otto von Bismarck (1815–1898), som det nya tyska riket enas.

Tyskland industrialiseras snabbt och man försöker närma sig flera andra länder i kampen om att få kolonier i främst Afrika.

Det spända politiska läget bidrar till en kapprustning mellan stormakterna och olika allianser bildas.

Det känns som att ett storkrig närmar sig och man väntar bara på den tändande gnistan. Denna kommer och snart är kriget i full gång. Det som man tror snabba kriget blir drygt fyra år och till slut får Tyskland med sina bundsförvanter ge upp.

Otto von Bismarck är ministerpresident för Preussen 1862–1890, förbundskansler för Nordtyska förbundets 1867–1871 och Tysklands rikskansler 1871–1890. Han för Preussen och Tyskland till en ledande ställning i Europa och har den ledande rollen i Tysklands enande 1871

Tyska stater – exempel

Baden

Norddeutscher

Bayern

Schleswig

Hamburg

Württemberg

Tyska kolonier och besittningar – exempel

Marokko

Kamerun

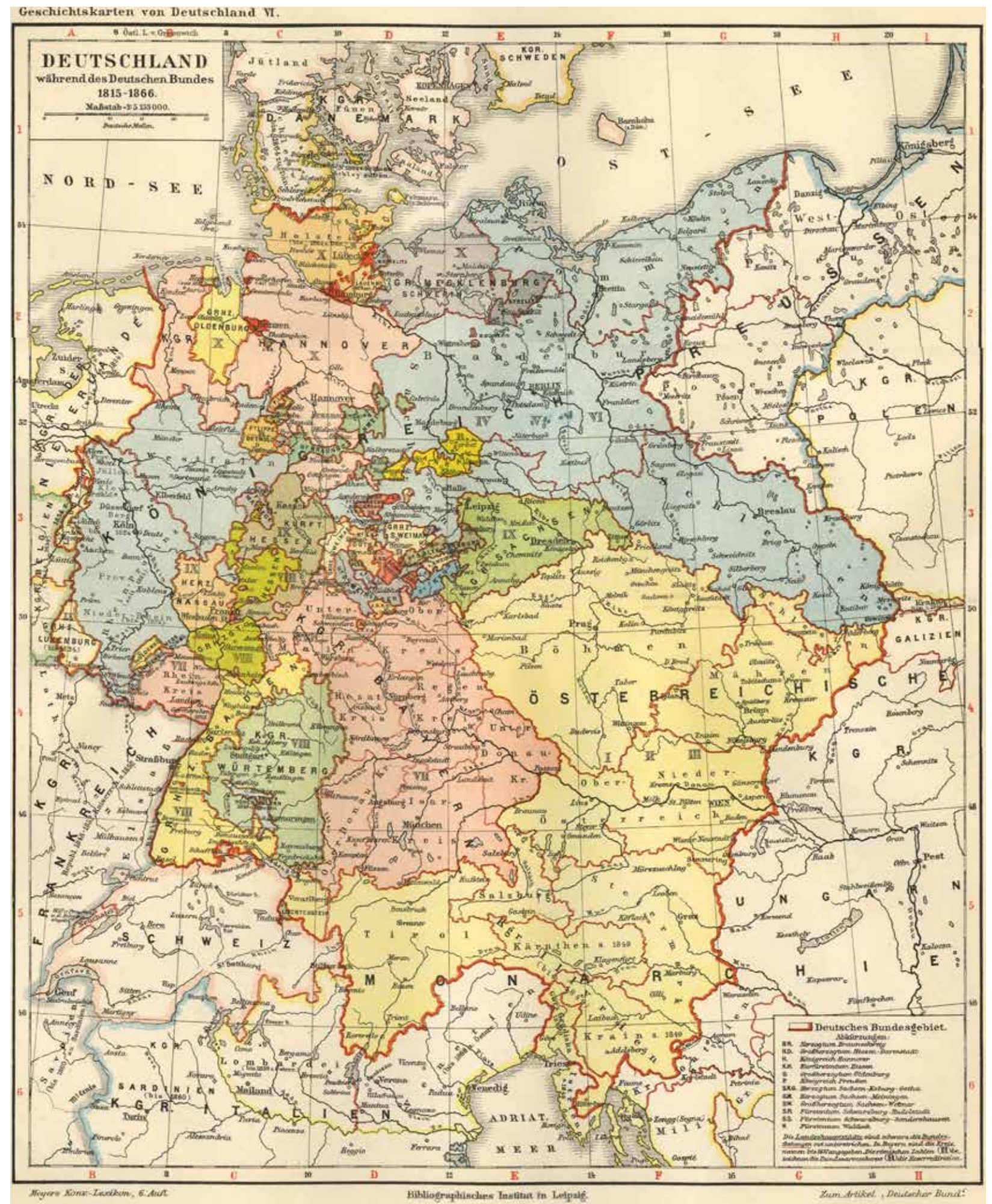
Levanten

Danzig

Kiautschou

1.2 Fransk-tyska kriget 1870–1871

Fransk-tyska kriget utkämpas 1870–1871 mellan Frankrike och det Nordtyska förbundet under ledning av Preussen. På det Nordtyska förbundets sida deltar även de icke anslutna tyska staterna Baden, Bayern, Hessen och Württemberg.

Franska politiker har i århundraden försökt att hålla de tyska staterna splittrade. Men 1870 börjar en stark tysk stat att växa fram under Preussens ledning. Förbundskansler Otto von Bismarck har samlat Preussen och 21 andra tyska stater till en handelsunion. Fyra tyska stater i söder har inte gått med i unionen för att inte reta upp Frankrike.

Bismarck hoppas att ett krig även ska få dessa stater att gå med i Nordtyska förbundet.

Fransmännen fruktar att den starka preussiska armén ska sättas in mot Frankrike vid ett nytt krig.

Fransmännen är segervissa men det slutar med en förkrossande tysk triumf.

I och med freden i Frankfurt den 10/5 1871 införlivas Elsass och delar av Lothringen i Tyska riket och tillsammans utgör Rikslandet Elsass-Lothringen.

Hatten ligger i Frankrike men efter freden den 10/5 övergår det till Elsass i Tyskland. Brevet är skickat till Strasbourg som också kommer att byta land efter freden. Staden är numera säte för Europaparlamentet, Europarådet, Europadomstolen (Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter) och Eurokåren.

Strasbourg har fallit i tyskarnas händer och nu stavas det Strassburg. Lite speciellt är att här i övergångstiden kunde franska frimärken användas men det är makulerat med en tysk stämpel vid järnvägsstationen den 13/7 1871 och skickat till Lyon i Frankrike.

Slaget vid Sedan 1870. Efter en målning av Carl Steffek (1818–1890). Den franska armén krossades, men kriget fortsätter när man sätter upp en ny armé. Ofrankerat omkring 1910. Förlag: Julius Bard, Berlin.

Bismarck 150-årsdag uppmärksammas av Väst-Tyskland med ett frimärke 1965.

Det ofrankerade vykortet med förlag Granbergs i Stockholm visar hur ett krig två makter emellan kunde se ut även om det inte är tyskar och fransmän som slåss.

2 Första världskriget 1914–1918

2.1 Sveriges mobilisering

Sverige är liksom Danmark och Norge neutralt under första världskriget. Finland tillhör Tsarryssland sedan 1809. Detta innebär att Sverige har en landgräns mot Ryssland som är en av de krigförande stormakterna i det stora kriget. 1914 beslutar svenska riksdagen att övningstiden för de inkallade ska vara 340 dagar vid infanteriet och något längre vid andra trupp-

slag. Studenter har 485–500 dagar. När kriget börjar skickades inkallelseorder även till alla som tillhörde landstormen och det är alla män mellan 35–42 år. Enligt lagen är dessa i fredstid tvungna att underkasta sig en obligatorisk utbildning på fem dagar. Det finns en stor rysskräck bland svenskarna och en tyskvänlighet, framför allt i borgerliga kretsar.

Den svenska flottan får ingripa ett hundratal gånger när tyska eller ryska krigsfartyg försöker att uppbbringa fartyg från fienden inom svenskt vatten. Närmare 800 svenskar omkommer när 280 svenska handelsfartyg går förlorade genom minsprängning, torpedering eller annan beskjutning.

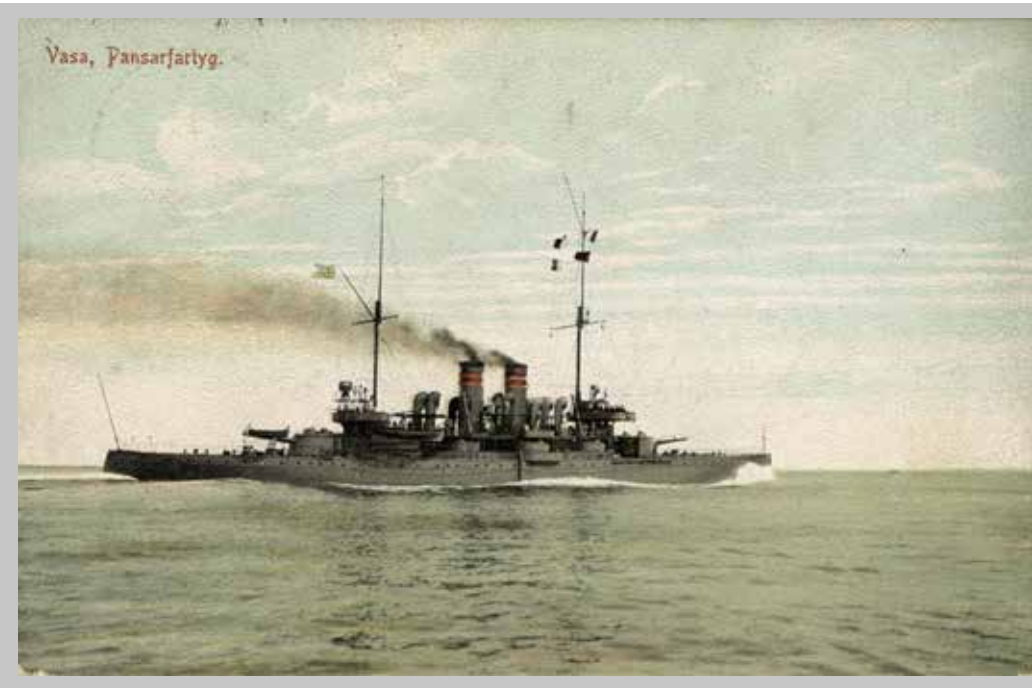

Den svenska marinen har en lång tradition som nu går drygt 500 år tillbaka i tiden. Frågan är hur Sverige hade klarat att försvara sin gränser vid anfall under första världskriget.

Den 21/12 1916 ger posten ut frimärken med tillägg för Landstormen. Det märket kan användas på inrikes brev men inte efter den 31/5 1918.

Varje märke kostar 5 kronor att köpa men frakteringsvärdet är 10 öre. Upplagan på detta exklusiva märke är mycket begränsad och prispåslaget närmast ohyggliga, 4 900 procent

Pansarfartyget Vasa. Fartyget levereras till flottan den 6 december 1902. Vykortet är poststämplat Karlskrona omkring 1910 – frimärket är avtaget. Förlag: Roos Karlskrona omkring 1910.

Det är den 3 augusti 1914 och två dagar efter den tyska krigsförklaringen mot Ryssland. Den svenska regeringen förklarar neutralitet. Flottan och kustartilleriet mobiliserades som här på Stortorget i den så viktiga örlogsstaden Karlskrona. Vykortet är obegagnat och det finns ingen notering alls på andra sidan.

Från mobiliseringsdagarna. Vykortet är obegagnat. Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm.

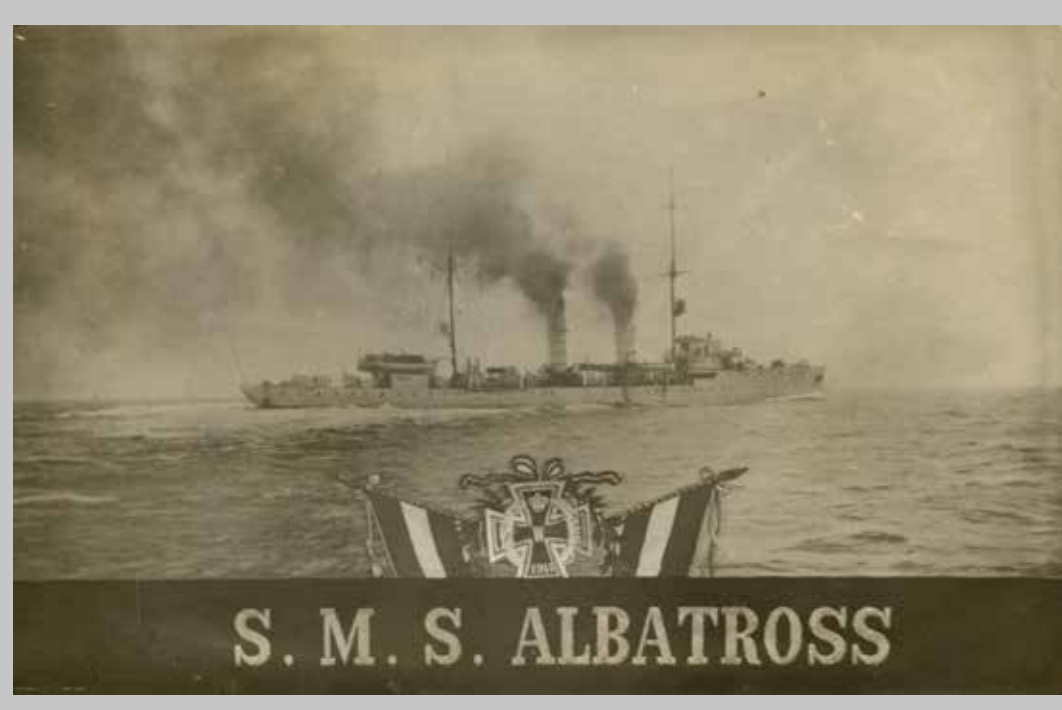

Mobilisering på Slätten i Skillingaryd i augusti 1914. Här stiger man på tåget för färd till mobiliseringsplatsen. Vykortet är obegagnat och det finns endast handskriven notering på andra sidan.

2.2 Båten Albatross

SMS Albatross är en minkryssare, det andra fartyget av två i Nautilus-klass, som hon bildar tillsammans med systemen SMS Nautilus. Albatross byggs på varvet AG Wesser i Bremen och sjösätts i den 23 oktober 1907. Bestyckningen utgörs av åtta åttacentimeterskanoner och 288 minor. I ett slag mot ryska kryssare utanför östra Gotland den 2 juli 1915 skadas fartyget allvarligt och tvingas sätta

sig på grund på neutralt svenskt vatten. Beskjutningen fortsätter även sedan fartyget kommit in på svenskt vatten och granater passerar över Östergarnsholm. Besättningen internerades omedelbart och sårade tas omhand på Gotland. Tillbaka i Tyskland 1921 säljs Albatross för en summa av 900 000 mark och skrotas detta år i Hamburg,

Vykort med båten Albatross. Obegagnat från cirka 1914.

24 matrosar på Albatross 1913. Kortet är adresserat Cuxhaven den 23/2 1913.

Franska Antarktis 1959 med fågeln Albatross som inte har något samröre med båten mer än namnet.

Bremen – det är här Albatross byggs

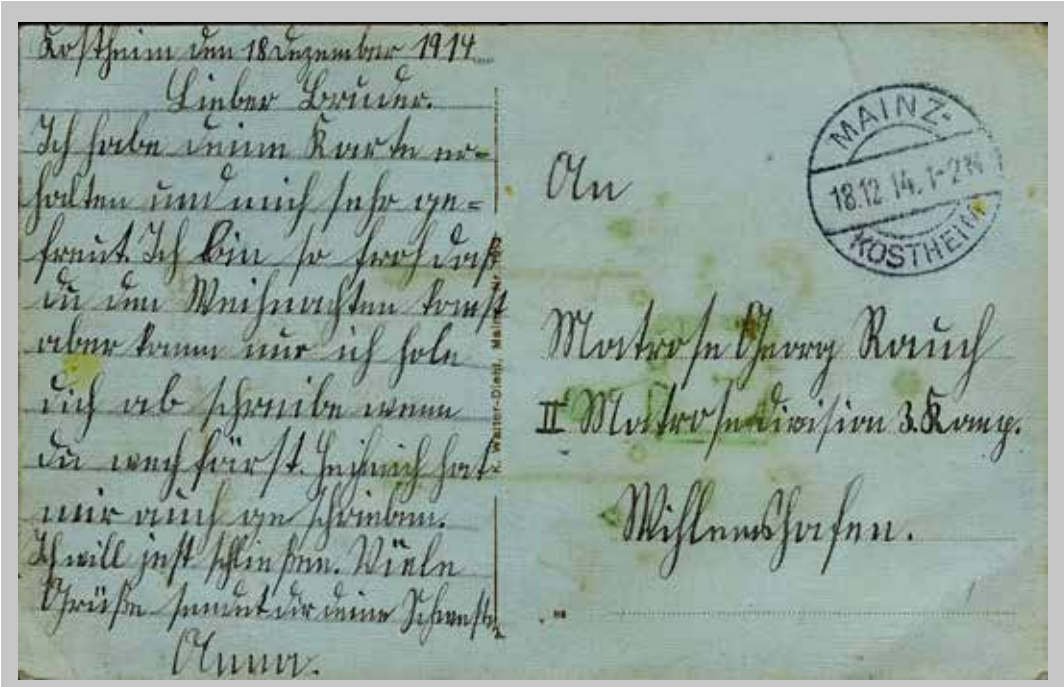
Det är i Hamburg som Albatross skrotas 1921. Frimärke från Väst-Tyskland 1964.

Albatross har Danzig som utgångshamn för de kommande uppdragen med minutläggning i Östersjön. Frimärke från Danzig 1921.

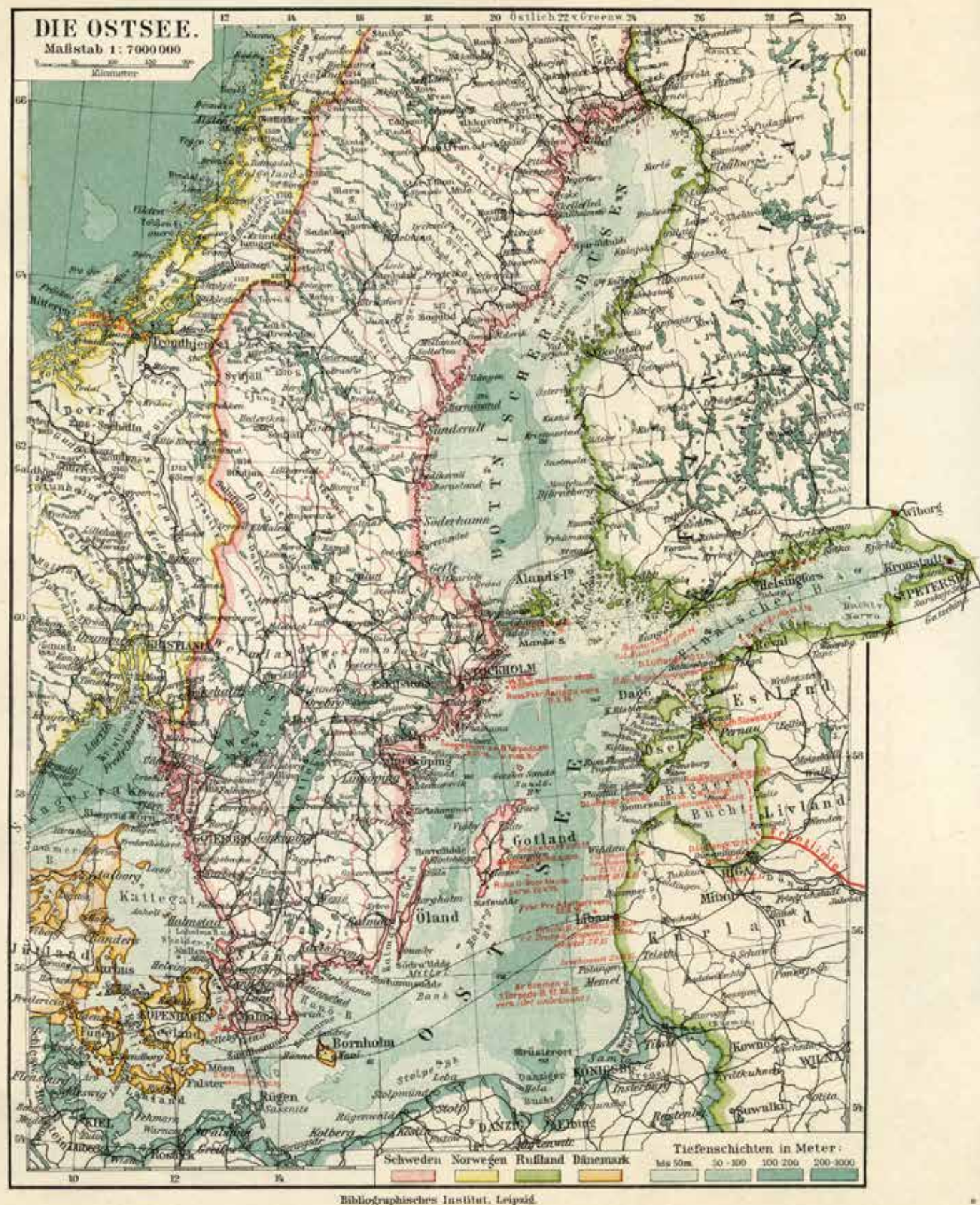
Den 15/11 1914 skriver Heinrich till sin bror Georg på Albatross som just nu har adressen i hemmahamnen i Wilhelmshafen.

Den 18/12 1914 skriver Anna till sin matros på Albatross.

Den 4/3 1915 skriver matrosen Georg Rauch till sin Anna hemma i Kostheim. Han skriver från Albatross och båtens brevstämpel typ 1 har anbringats på vykortet. Typ 2 tillverkades troligen i Sverige.

Originalkarta ur Meyers Lexikon, Kriegsachtrag 1917.

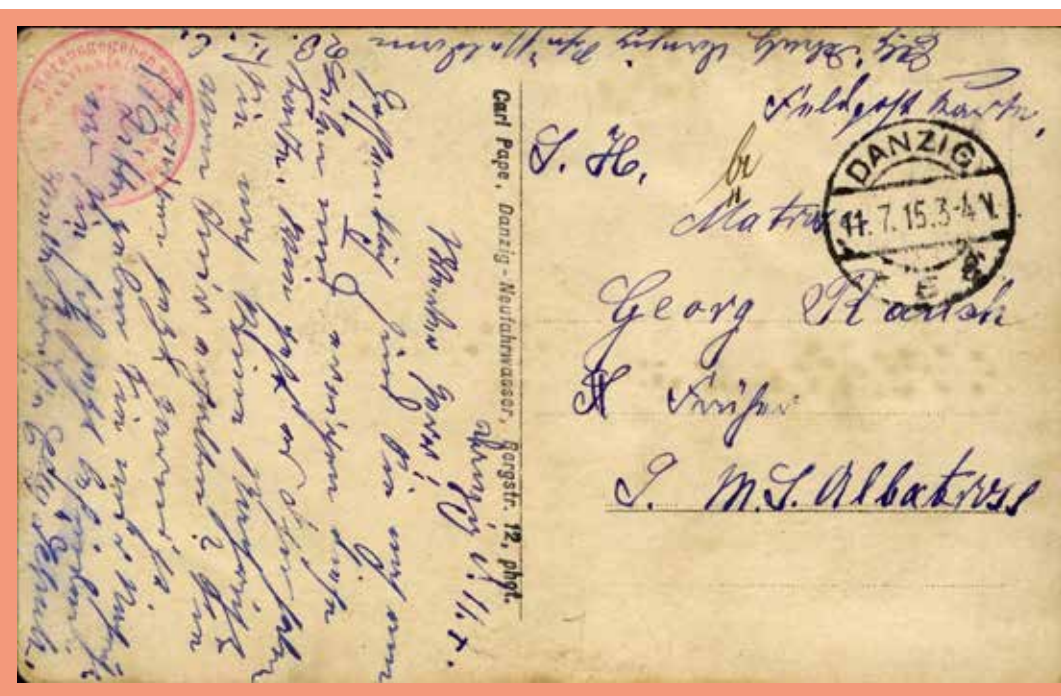
Stämpel Voldenburg 13/3 1915.
Här finns även Wilhelmshafens brevstämpel inför transport av kortet till Albatross.

Stämpel Kostheim 13/5 1915. Kortet är skickat till SMS Albatross och kortet anländer nog efter några dagar,

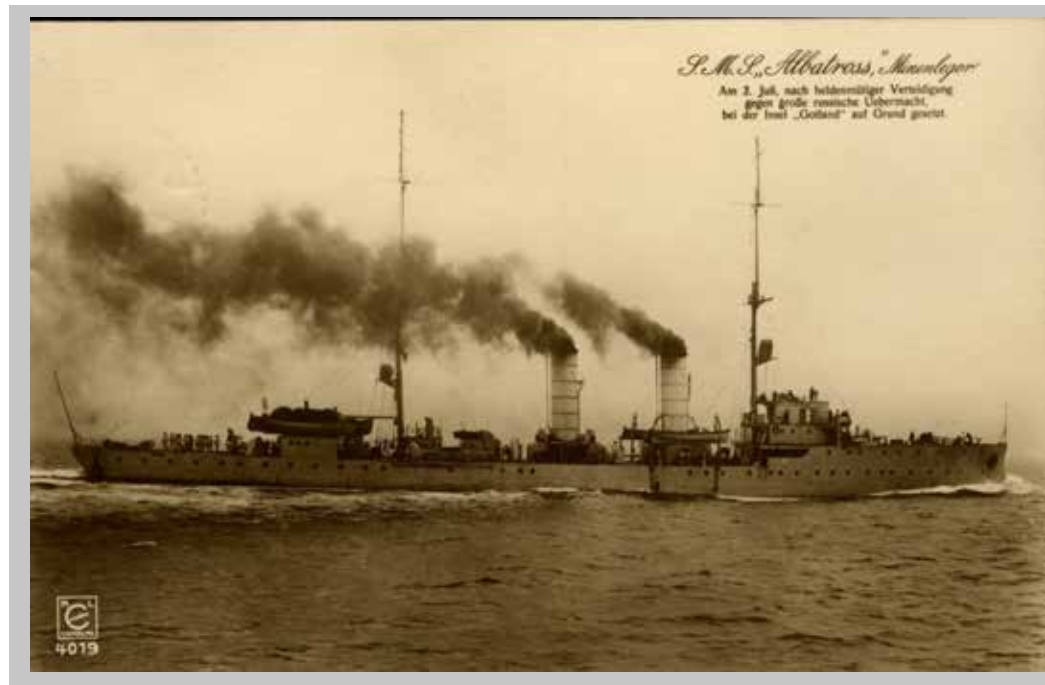
Stämpel Danzig 11/7 1915. Kortet är skickat till Albatross och avsändaren har nog fått reda på att de flesta ur besättningen är välbehållna efter slaget den 2/7. Kortet kommer i alla fall fram till Georg Rauch.

2.3 Minor

Man talar ibland om minkriget i Östersjön och det med rätta. Under första världskriget placerar Tyskland och Ryssland ut tillsammans 60 000 minor i detta hav och för tyskarna är det extra viktigt att slå till mot Ryssland. Det handlar inte bara om att erövra landområden utan kanske ännu mer att säkra handelsvägar.

Kring Gotland finns mängder med minor och den svenska marinen får ägna mycket kraft på minsvepning. I snitt oskadliggör marinen nästan tre minor om dagen. Många dödsoffer krävs vid desarmering och fartyg som kör på minor drabbas också mycket svårt. Minröjningen fortsätter ända in i nutid som flera gånger utanför Gotlands kust på 2010-talet.

Albatross är en tysk minutläggare. Bestyckningen utgörs av åtta åttacentimeterkanoner och 288 minor. Vykortet poststämplas Visby den 8/7 1916 och sänds till Oskarshamn, dock inte av en Albatrosser utan av Ernst som hälsar till sin syster Ebba Berggren.

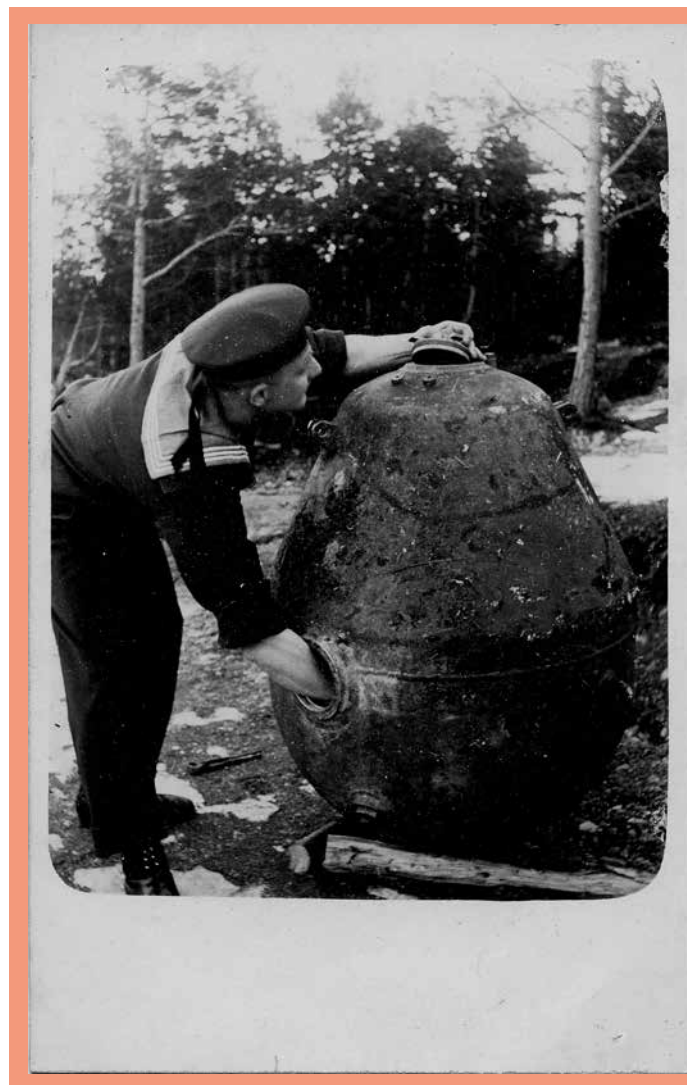
På baksidan av vykortet med Ridelius som fotograf berättar en kvinna att minan är rysk och har hittats utanför Visbys kust. Hon skriver att den kan beskådas på artillerikasernens trappa. Kortet är skrivet men utan postbehandling

Danzig är tyskarnas kanske viktigaste Östersjöhamn under krigsåren. Frimärket från 1929 säljs vid en frimärksutställning med dubbla summan av frankeringsvärdet.

Gunnar Möller berättar i sin bok om minkriget i Östersjön 1914–1915. Teckning av Christoffer Rehn. Kopia ur boken.

Albatrosserna var experter på minor och här desarmeras säkert en sådan. Platsen är Blåhäll vid Tofta och vykortet är ofrankerat. Det kan handla om en mina som hittats vid kusten.

Vykortet har tillhört en Albatrosser och man kan förmoda att denna mina finns på Gotland. Mängder med minor flyter iland eller hittas på Gotlands stränder.

2.4 Ryssland och kriget

Ryssland har 1904–1905 krigat mot Japan och förlorat. Detta svider i stormakten som kämpar om världsherraväldet med Storbritannien. Ryssland har en ganska stark flotta men på land är man svagare.

Efter skotten i Sarajevo som är den tändande gnistan till första världskriget började Ryssland att mobilisera. Målet är att stödja sin bundsförvant Serbien.

Tyskland börjar känna sig hotat och det resulterar i en krigsförklaring mot Ryssland.

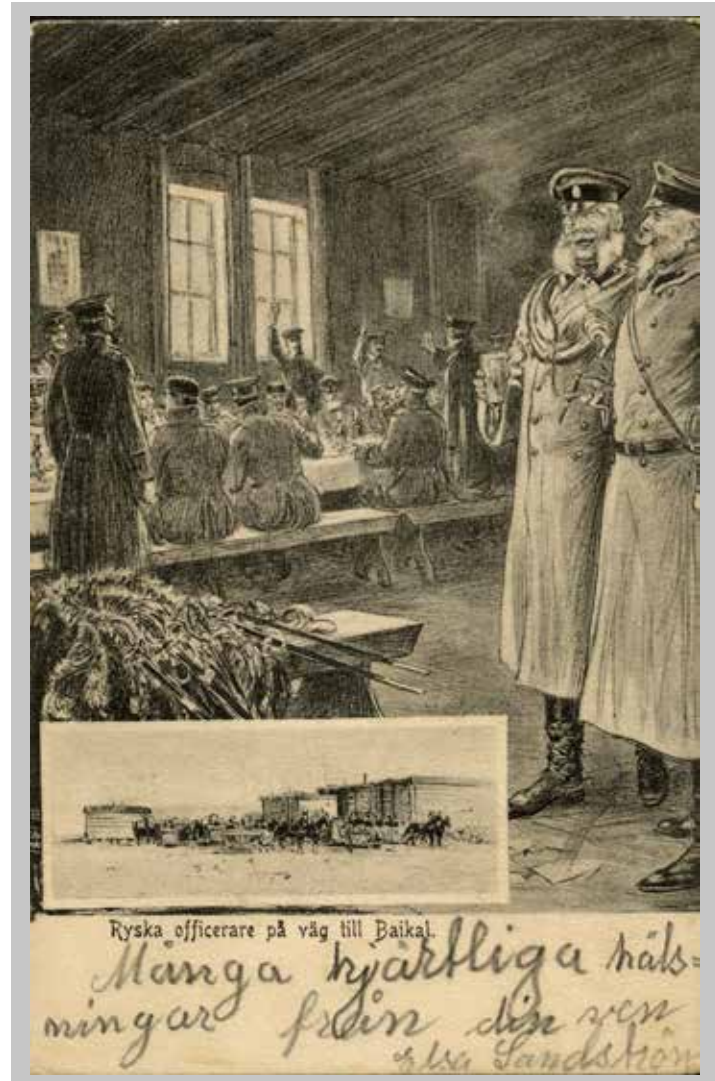
I samband med den ryska revolutionen i november 1917, drar sig Ryssland ur kriget och sluter fred med Tyskland.

Det sista ryska frimärket med tsaren och det första 1917 med ett frimärke i det nu kommunistiska Ryssland.

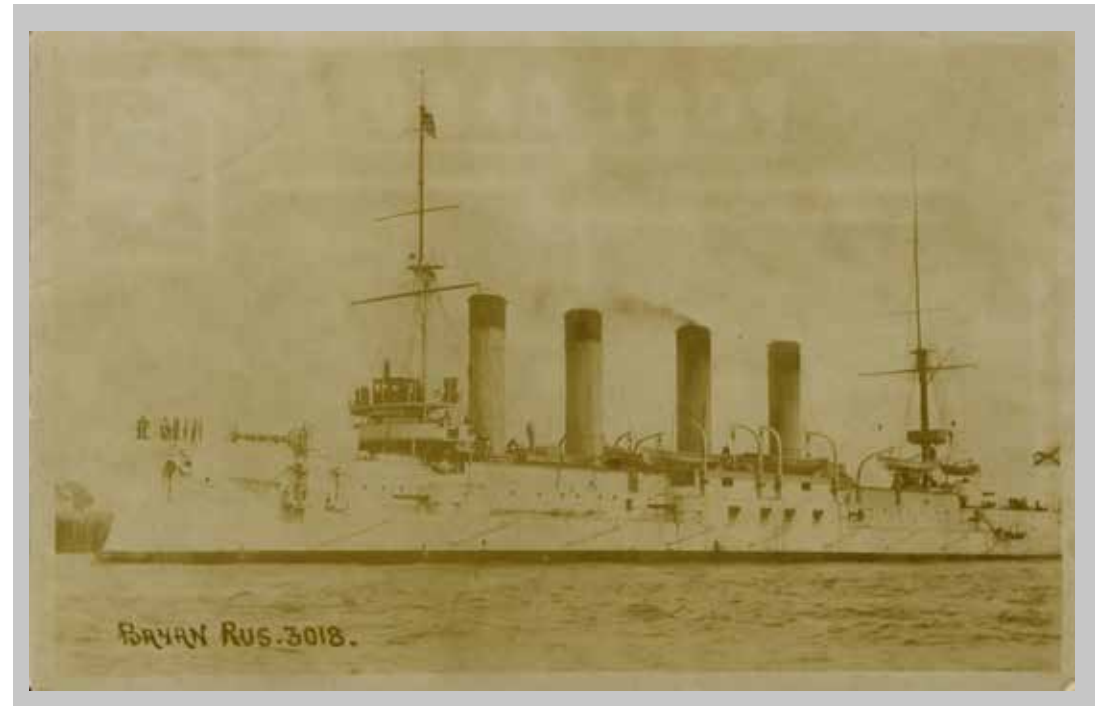
Ryssarna har flera båtar vid slaget med Albatross: Admiral Makarov, Bayan, Rurik, Bogatyr, Oleg och Novik. Admiral Makarov är en kryssare som används flitigt av ryssarna. Vykortet är från en rysk målning, obegagnat och från omkring 1910.

Kriget Japan - Ryssland emellan uppmärksammas med ett flertal vykort av tryckeriet Kulls i Malmö.

Delar ur en rysk frimärksserie från 2014 som minner om ryska insatser under första världskriget.

Bayan är en rysk kryssare som är med i slaget med Albatross. Ofrankerat kring 1910. Tryckt av John Walker och kompani i London.

Den ryska kryssaren Pallada blir det första ryska krigsskeppet som förloras. Det sker den 11/10 1914 när båten torpederas av en tysk u-båt.

Vykortet är postat och frankerat den 10/11 1914, ganska exakt en månad efter drabbningen där ingen av ryssarna på Pallada överlevde.

1915 kommer en ny utgåva med tsaren och denna gången ett blått märke i valören 10 kopek. Egentligen är det ett tryck för pengar men kan även användas som porto.

2.5 Tyskland och kriget

Man kan närmast säga att Tyskland som stornation bildas kring 1870.

I slutet av det fransk-tyska kriget, den 18 januari 1871, proklamerar det nya Tyska riket i slottet Versailles och kung Vilhelm I av Preussen blir tysk kejsare.

Tyskland bygger upp sitt försvar de närmaste årtiondena och är inför första världskriget stark både till lands och sjöss.

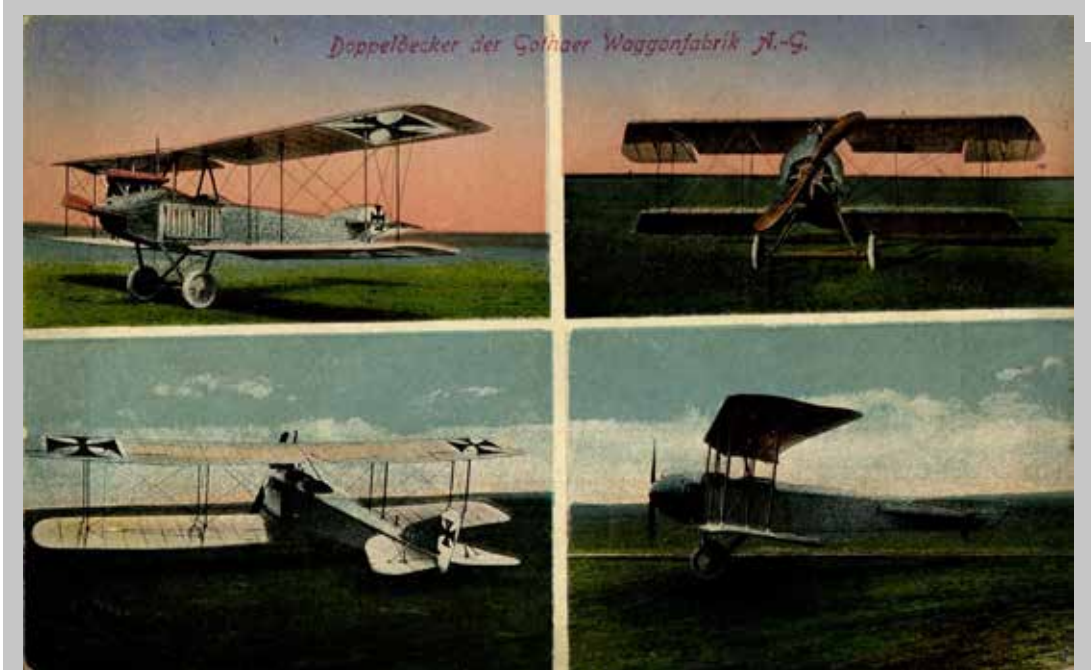
Den 28 juli inleds konflikten med den österrikisk-ungerska invasionen av Serbien som följs av Rysslands allmänna mobilisering den 30 juli. Den 1 augusti mobiliserar Tyskland och den tyska invasionen av Belgien, Luxemburg och Frankrike inleds.

Tyskland tillsammans med bundsförvanten Österrike-Ungern förlorar till slut i detta kring som tar 20 miljoner människors liv.

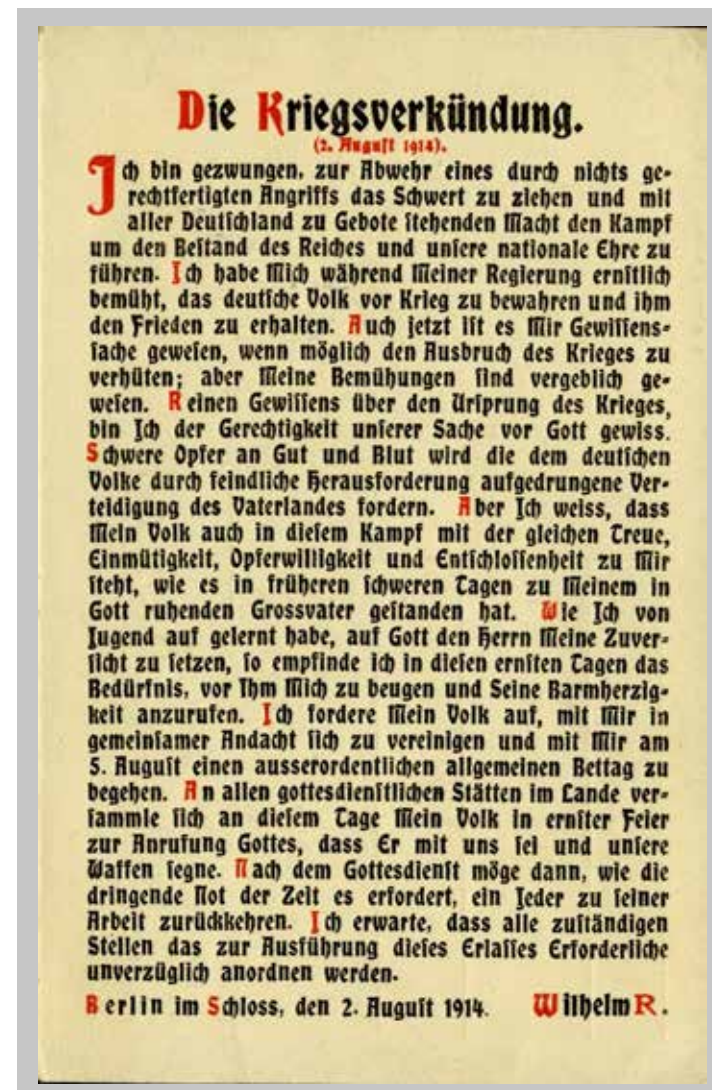

Skotten i Sarajevo avser det attentat som förövas i Sarajevo i nuvarande Bosnien och Hercegovina den 28 juni 1914. Ärkehertig Franz Ferdinand av Österrike och hans gemål Sophie von Chotek mördas och händelsen blir krutdurken som startar första världskriget en månad senare. Frimärkena ges ut 1917 och syftet är att få in pengar till en minneskyrka för hertigparet.

Den tyska marinen har rustat i 25 år inför andra världskriget. Kortet är ofrånkerat och har i stället text: Soldatenbrief. Det är stämplat Berlin 17/3 1913 och skickas till en soldat i Berlin. Förlag: Schulze.

Tyska flygplan vid tiden för kriget. Obegagnat vykort. Förlag: A. Horn, Gotha

Så är det krig i Europa. Krigsförklaringen ses på ett vykort som skrivs av en tysk till en dam i Likenäs i Värmland. Kortet saknar stämpel och datering. Förlag: Max Marcus, Berlin.

Den tyska skvadronen. Kortet skickas från Albatross med dess brevstämpel den 5/3 1915. Se förminskad kopia av baksidan intill.

Tyska torpedbåtar i Libau i Lettland, numera Liepāja. Tyskarna ockuperar staden den 7/5 1915 och blir dess viktigaste stödjepunkt för krigföringen i östra Östersjön. Ofrankerat vykort. Förlag: Georg Stilke, Berlin.

Libau under den ryska tiden 29/1 1912 men tre år senare – den 7/5 1915 – faller staden i tyskarnas händer och blir den viktigaste stödjepunkten för krigföringen i östra Östersjön.

Det stora sjökriget 1914. Här blir det ett svidande nederlag för tyskarna och flera båtar förloras, bland andra Mainz och Ariadne. Fältpost med brevstämpel SMS Schleswig-Holstein. Daterat 11/10 1914. Förlag: Gebr. Lempe, Kiel.

Paul von Hindenburg är Tysklands store härförare. Under första världskriget dominerar han såväl krigföringen som Tysklands politiska liv, i praktiken som militärdiktator. Vykortet är obegagnat från cirka 1914.

Bayern trycker sin sista frimärksserie 1920 och det blir även övertryck med Deutsches Reich.

Tyskland använder egna frimärken men med övertryck i cent för Belgien. Ur en frimärksserie 1916–1918.

Bosnien leds av Österrike-Ungern och dess kejsare Franz Josef och frimärket ges ut strax före hans död 1916.

I maj 1915 presenterar Österrike en serie med krigsmotiv.

Tyskland består även efter första världskriget men nu gäller det att bygga upp landet igen. En frimärksserie med olika motiv med arbetare ges ut 1921.

Det stora högkvarteret i Berlin i januari 1917. Den tyska ledningen planerar nya drag. Vykortet är ofrankerat. Förlag: August Scherl, Berlin.

Frimärke Berlin 1918

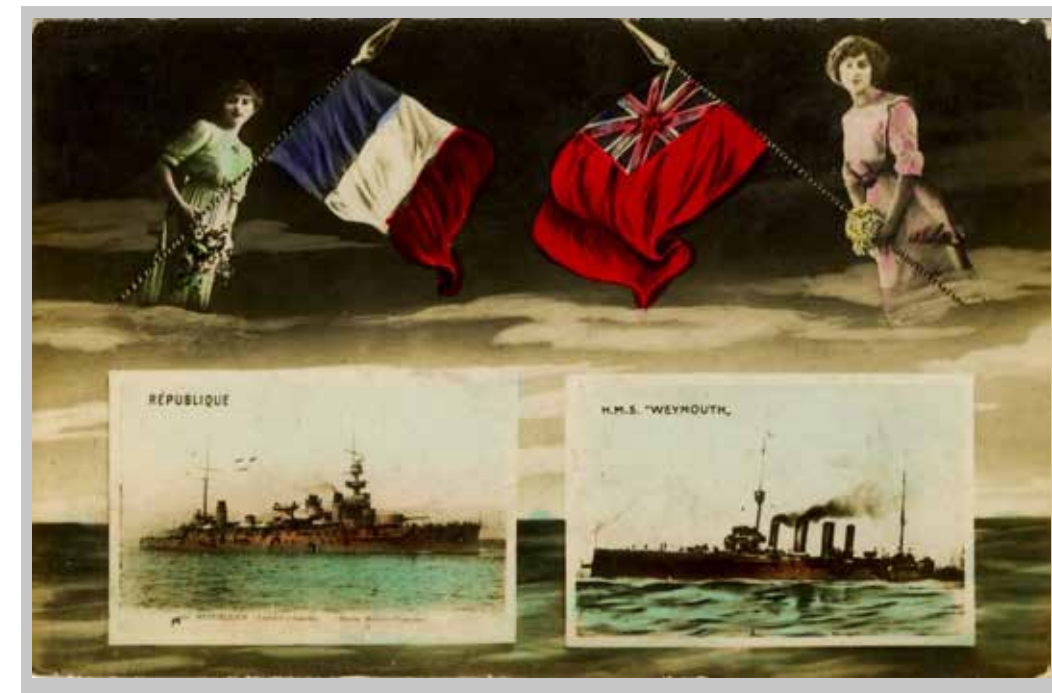

SMS Prinz Adalbert är en pansarkryssare i kejserliga tyska flottan som är med Albatross på uppdrag 1915. Den 19/10 samma år torpederas Prinz Adalbert av den brittiska ubåten HMS E 8 i Östersjön, nära Libau. Endast tre ur den 675 man starka besättningen överlever. Vraket hittas av SVT:s expedition Vraketarna, som sänds i SVT 21/11 2007 – 10/1 2008. Vykortet är obegagnat. Foto och förlag: Gebr. Lempe, Kiel.

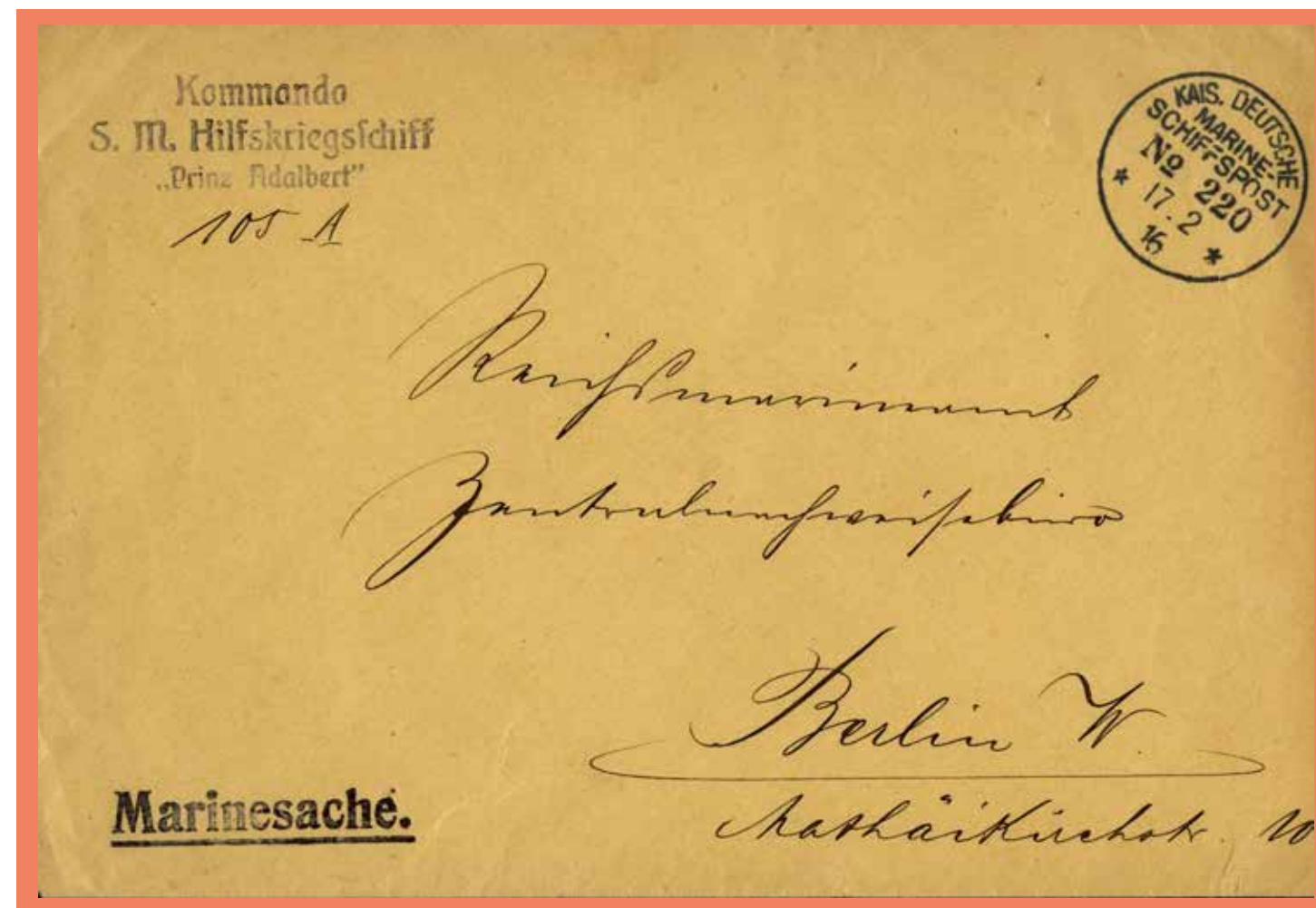
Tyskland Preussen,
Silvermedalj 1914
”Krigets Hjältar.”

Tyska marinen är stark men Frankrike och Storbritannien är tillsammans starkast i kriget. Kortet är tryckt i Italien och skickas från den franska kolonin Tunisien till Frankrike den 14/7 1915. Det saknar porto men det finns en stämpel ”service” och godkänns kanske därför som portofritt.

Tre tyska båtar assisterar Albatross i Östersjön strax före mötet med ryssarna: Augsburg, Lübeck och Roon. Kortet skickas från Roon men långt senare, den 12/1 1917. På v-sidan avbildas båten, se en förminskad bild här intill. Foto och förlag: Lempe, Kiel.

Prinz Adalbert sänks vid ett sjöslag 1915 men kuvert används även senare som här den 17/2 1916.

2.6 Slaget 1915 – skadade och döda

Ryssarna har ett hemligt vapen i Östersjön, man har nämligen tillägnat sig uppgifter så att man kan koda den tyska radiotrafiken. Därmed vet ryssarna var Albatross ska befinna sig på morgonen den 2 juli 1915. Ryssarna kan nu anfälla Albatross utan att behöva möta de tyska skeppen Augsburg, Lübeck och Roon.

Sjöslaget utanför Östergarn på Gotland – nära fiskeläget Herrvik – blir kort denna morgon och kaptenen på Albatross tvingas ta sikte på land för att undvika ryssarna som dock fortätter att skjuta in på svenskt farvatten. Albatross får flera träffar och slaget är förlorat.

Av de 238 på båten återstår 209 sedan 29 stupat. En av de stupade försvinner i havet och hittas aldrig. Två begravs på kyrkogården i Björke utanför Roma och övriga på kyrkogården i Östergarn, blott 3–4 kilometer från strandningsplatsen vid Herrvik.

Wilhelmshaven. Signalstation. Den kodade tyska trafiken över radio är satt ur spel då ryssarna har kommit över kodboken och det är den främsta anledningen till att Albatross kan ringas in och beskjutas utan att tyska fartyg är i dess närhet. Vykortet är poststämplat Wilhelmshaven i Tyskland den 14/2 1914 och adresseras till Uddevalla men utan landsbeteckning. Det är i Norge och vänder.

Svenskt frimärke med fyrväsende från 1969. Fyrmästarna observerar tidigt slaget och det gör man i bland andra Slite och Ljugarn.

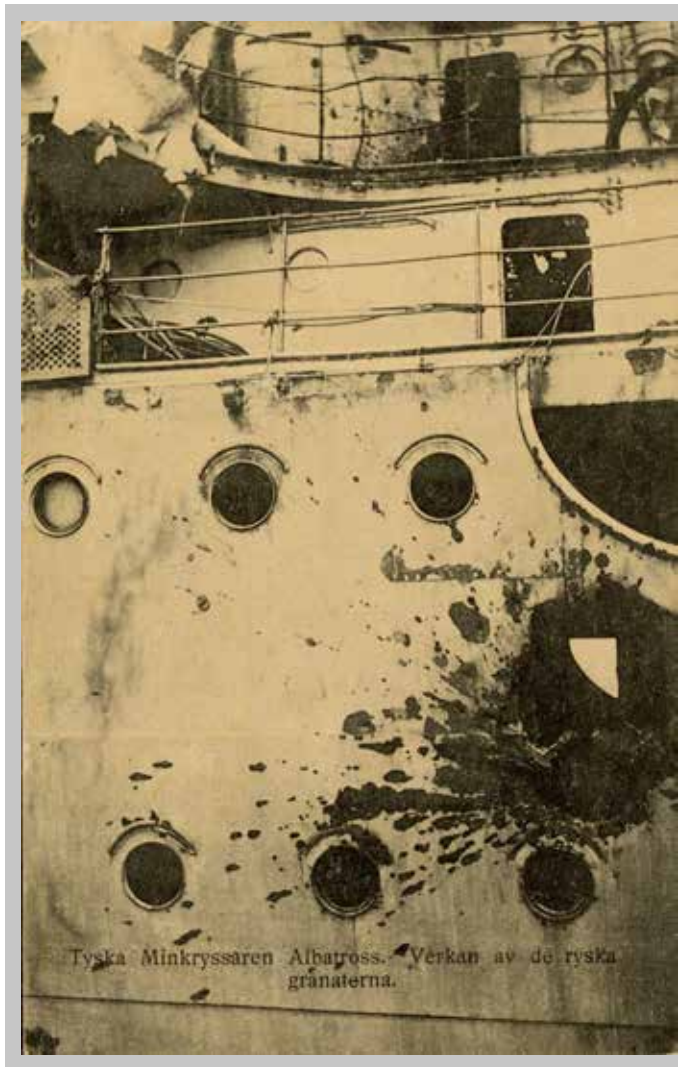
Från Albatross strandning. Första ambulansen kör. Den 2 juli är en fredag och trots arbetsdag samlas många civila på stranden vid Herrvik. Foto: Ridelius. Kortet är obegagnat.

Katthammarsvik är samhället nära strandningsplatsen för Albatross. Den 9/9 1912 skriver en gäst i samhället som bor hos fyrmästaren Jakobsson ett vykort till en bekant i Burgsvik på södra delen av ön. Även från denna fyr ser man slaget på andra sidan udden. Inget förlag eller annat ses på andra sidan av vykortet.

Stenen är från stranden på östra Gotland, nära strandningsplatsen med Albatross 1915. Det är i juli 2024 som stenen plockas upp.

Förlag: J. Ridelius, Wisby. Tyska Minkryssare Albatross Verkan av de ryska granaterna. Båten reparerades senare hjälpligt i Fårösund. Förlag: J. Ridelius, Wisby. Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm.

G. Nyström i Slite skriver till en adressat i Frankrike. Kortet öppnas för censur och det finns en lila kontrollstämpel. Slite ligger norr om platsen där sjöslaget äger rum den 2/7 1915 och lotsen här upptäcker vad som händer lite söderut.

Den svenske konsuln på Gotland och den tyske militärattachén hör till de medverkande när det är årlig ceremoni på Albatrossdagen som här den 2 juli 2024. Foto: Per Bunnstad

De stupade Albatrosserna hedras av bland andra befälen vid begravningen på Östergarns kyrkogård på kvällen den 2/7 1915. Papperskopian är i original och troligen framställd av Albatrossernas egen fotograf Ernst Alexander Schultz. Kortet har tillhört en Albatrosser.

Begravningen av de döda Albatrosserna vid Östergarns kyrkogård på kvällen den 2/7 1915. Förlag: J. Ridelius, Wisby. Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm. Kortet är obegagnat-

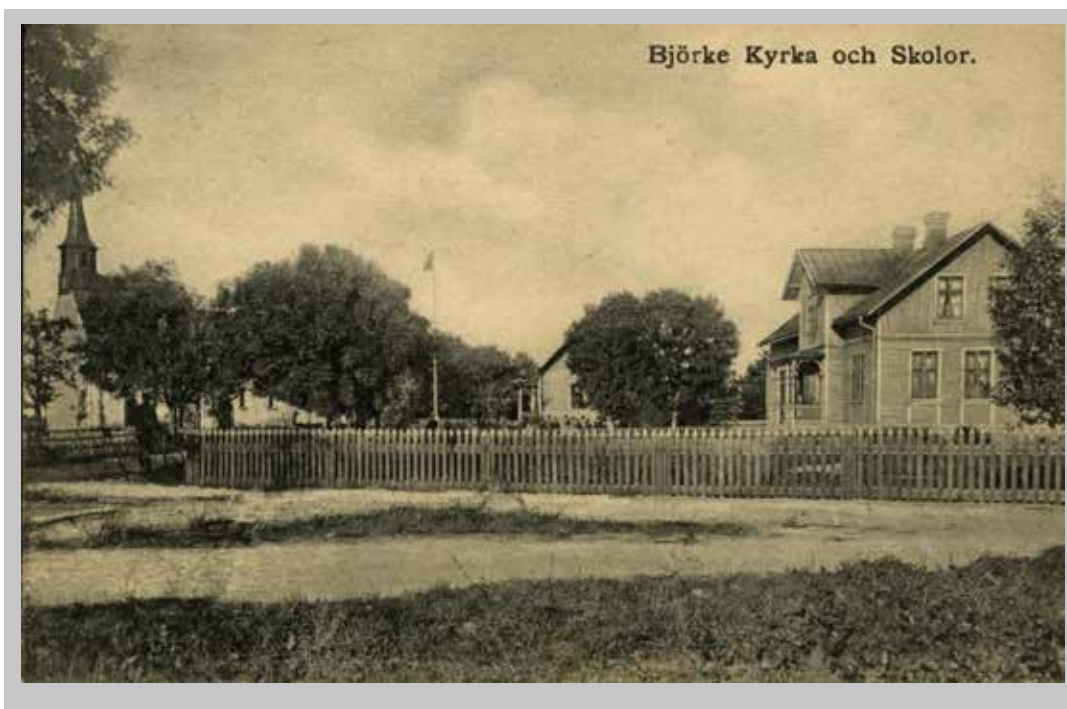
1975 presenterar Sverige ”Den sörjande Maria”, 60 år efter det att många kvinnor och män sörjer Albatrosser som dör vid slaget utanför Herrvik. Frimärksmotivet är från en detalj av en träskulptur i en gotländsk kyrka.

Katthammarsvik ligger bara en kilometer från Östergarns kyrka och sedan är det kring fyra kilometer till strandningsplatsen för Albatross. Katthammarsvik får poststation med egen ortstämpel redan 1869.

Det ges inte ut något frimärke med anledning av de döda Albatrosserna men däremot hedras Tysklands store ledare Paul von Hindenburg med ett frimärke med svart ram efter sin död 1934.

Björke Kyrka och Skolor. Det är här som två av Albatrosserna begravs. Förlag: Hjalmar Bergström, Roma kloster. Kortet är frankerat 5 öre PLK 369 10/2 1906. Adressat och texten i övrigt har suddats. PLK 369 står för järnvägslinjen Romakloster - Klintehamn och just denna sträcka med numreringen är i bruk från 1/10 1905 till och med 28/5 1928.

Östergarns kyrkogård på kvällen den 2/7 1915. Papperskopian är i original och troligen framställd av Albatrossernas egen fotograf Ernst Alexander Schultz. Kortet har tillhört en Albatrosser.

Generalmajor Erik Walther Bergström är militärbefälhavare på Gotland och får vidta en rad åtgärder när det står klart att Albatross strandat efter beskjutningen den 2/7 1915. Foto: H & H Johansson, Wisby omkring 1912. Obegagnat.

Sophiahemmet i Stockholm tar emot svårt sårade från Albatross och här återhämtar de sig ganska snart.

Vykortsfoto som är obegagnat. Förlag: Axel Eliassons Konstförlag, Stockholm, omkring 1915.

Albatrosserna kommer till en ö med bland andra Gotlandsruss. Svenskt frimärke från 1977.

Albatrosserna kan nog känna historiens vingslag på ön. Frimärken från 1973 med motiv från en bildsten i Lärbro på Gotland.

Lärbro 1898 med anknytning till de två frimärkena ovan. Poststation från 1/1 1874.

Albatrosserna ställer upp sig vid Bengts Gård och det är snart dags för en nära fyra mil lång marsch till Roma. Papperskopia till tidningsproduktion framtagen efter John Ridelius fotografi den 3/7 1915. Fotot finns även som vykort.

Gotlands Tidningar med dess reporter Axel Theodor Danielsson kommer redan vid tolvtiden till Herrvik.

Poststämpel Visby 9/12 1906. Förlag är Sylve Norrbys Bokhandel, Wisby. Bokhandeln bommar 2023 igen efter en 180-årig verksamhet.

Walter Bergwall tar emot skadade och sjuka Albatrosser i Kneippbyn söder om Visby. Han är en omdebatterad läkare. Den 22/12 1914 har kriget kommit till Finland och han får ett brev därifrån som genomgått censur. Ryska frimärken finns på andra sidan (kopia)

Lördag 3/7 1915. Uppställning vid Bengts Gård och Albatrosserna är redo för en fyramarsch fast en del får åka hästskjuts.

Det finns ingen notering alls på det obegagnade vykortet men helt klart är att John Ridelius från Visby är fotograf.

Marschen till Roma går geno bland andra Kräklingbo där man får göra ett uppehåll. Kräklingbo har poststation med poststämpel sedan 1 januari 1874 och den har man kvar till och med 15 juni 1971.

3 Interneringstiden

3.1 Roma

Det gäller att hitta en inkvartering för de överlevande Albatrosserna och en sådan finns i Roma. Dit förs de skadade på häst och vagn den 3 juli 1915 medan övriga får marschera. Väl framme blir man internerad i sockerbrukets så kallade kampanjhem, vilket är ledigt ett tag framöver innan skörden av sockerbetor ska börja. Officerarna får bo i annan lokal. Den 12 oktober får alla lämna Roma för Blåhäll i Tofta söder om Visby. Om Albatrossposten berättas i avsnittet om Visby.

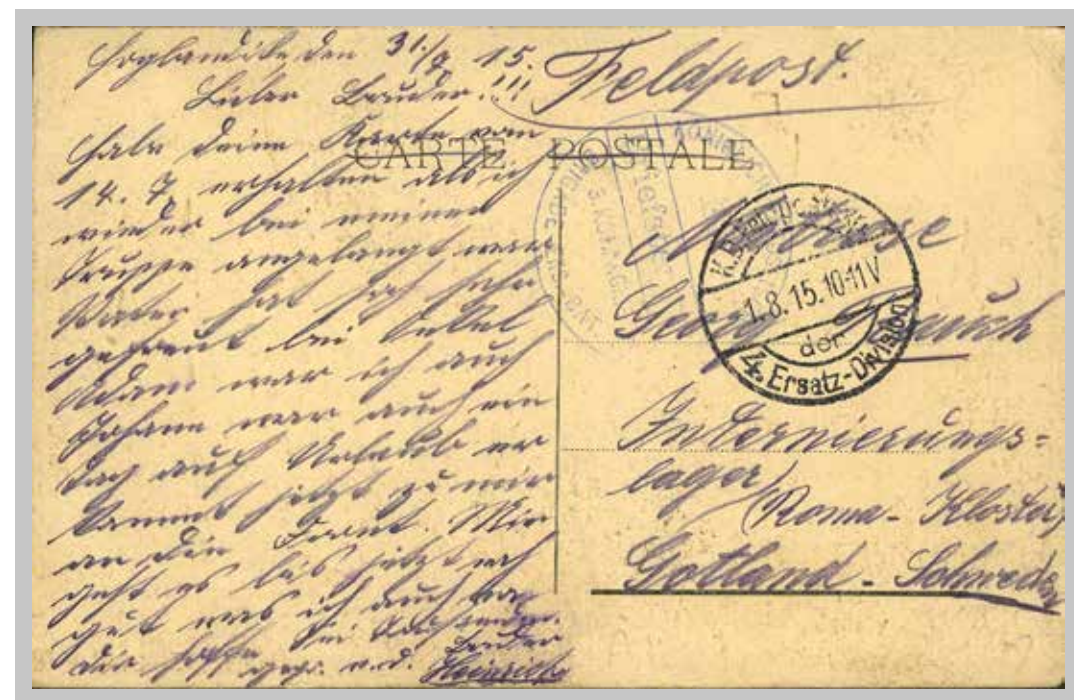
1893

Roma får poststation redan 1/1 1874 när kronobrevbäringen upphör. Däremot ändras poststämpeln till Roma Kloster den 1/6 1906 och är sådan när Albatrosser finns i bygden.

Richard Weis är bara 21 år vid slaget utanför Gotland och han skriver många brev hem till oroliga anhöriga som detta här intill. Detta är ett originalfotografi av okänd fotograf.

Roma, 19. VII 15.
Liebe Eltern & Geschwister!
Endlich, endlich kam ein Lebenszeichen von Euch. Ihr könnt Euch ja vorstellen wie ich mit Schmerzen darauf gewartet habe. Aus dem Brief vom 12, den ich selber erhalten habe, ersah ich, dass Ihr meine Karten erhalten habt. Wie Ihr schreibt, habt

Vykort från Tyskland överst och Belgien underst till två Albatrosser i Roma.

Båda skickas som fältpost. Det övre har en tysk militärstämpel. Det undre har stämpel från postkontoret i Belgien och en tysk militärstämpel, fyrkantsstämpel.

Försändelser i krigstid till och från militärer får skickas ofranke-rade men notering "fältpost" eller liknande krävs.

Interneringsbyggnaden i Roma för Tyska Minkryssaren Albatross' besättning.

Drygt 100 år senare, kampanjhemmet är förändrat och har blivit brukshotell. Foto: Per Bunnstad 3/7 2024.

Albatrosser vid lägerplatsen, det så kallade kampanjhemmet. Foto: Ridelius, Visby. Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm

Fem svenska vakter och två Albatrosser med sockerbruket i bakgrunden. Kamratskapen är stor mellan vakter och - internerade. Papperskopia i original och troligen framställd av Albatrossernas egen fotograf Ernst Alexander Schultz. Kortet har tillhört en Albatrosser.

Roma Sockerfabrik. Det är hit Albatrosserna kommer den 3 juli 1915 efter den långa marschen från Bengts Gård i Herrvik. Stämpel: PKXP 109 – sträckan Visby – Havdhem 28/9 1902.

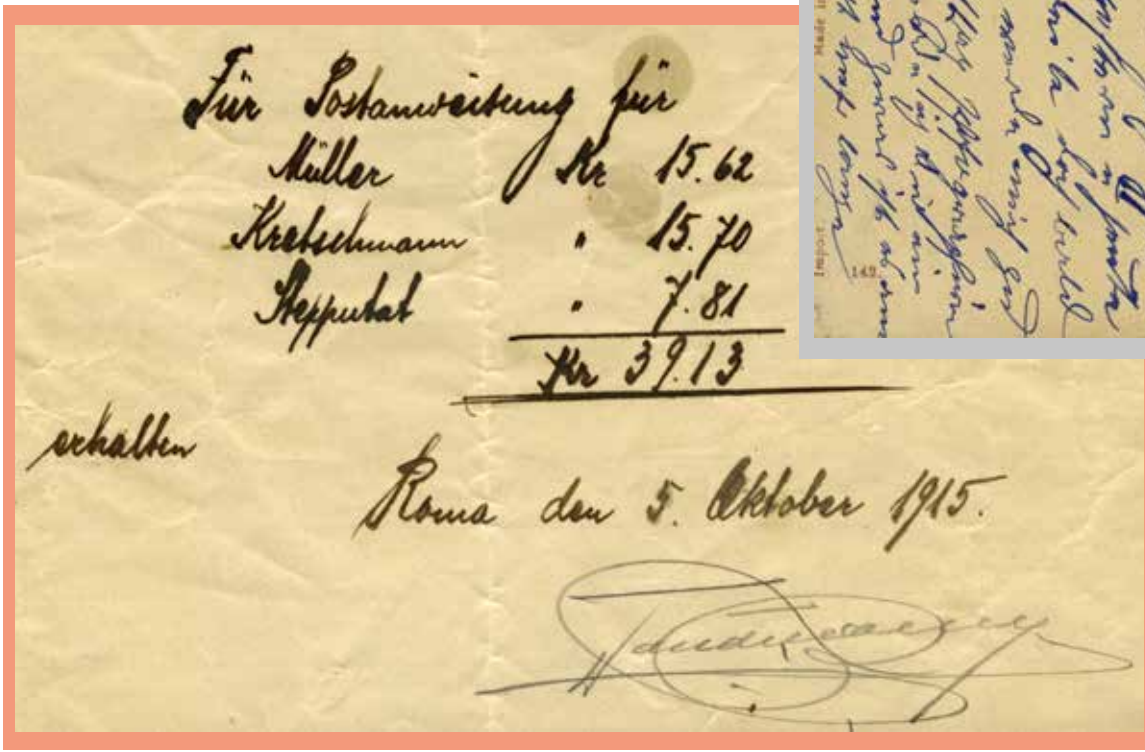
Vykort med fest på Victoriadagen den 7/8 1915. Den svenska drottningen är född i Tyskland just detta datum och är populär i båda länderna. Foto: Ridelius, Visby

Robert Seidel är lätt sårad i höger hand och skriver 21/9 1915 från sjukstugan på Visborgs Slätt till kompiserna Max Detlefsen. Han använder inte fältpost utan ett frimärkt vykort.

Fabriken finns kvar än i dag även om det är annan verksamhet. Foto: Per Bunnstad 3/7 2024.

Tre Albatrosser erhåller tillsammans 39 kronor och 13 öre, vilket kvitteras. Det här sker exakt en vecka innan alla Albatrosser flyttas till Tofta där man blir kvar i nästan två år.

Vykortet skickas troligen från Tofta till Roma men det är odaterat. Det är ett av få kända från Albatrosser till privatpersoner i Roma. Förlag: Lehmanns, München.

Vykort från Danzig till en Albatrosser i Roma. Det är daterat 9/8 1915. Kortet genomgår sedvanlig tysk granskning "Geprüft".

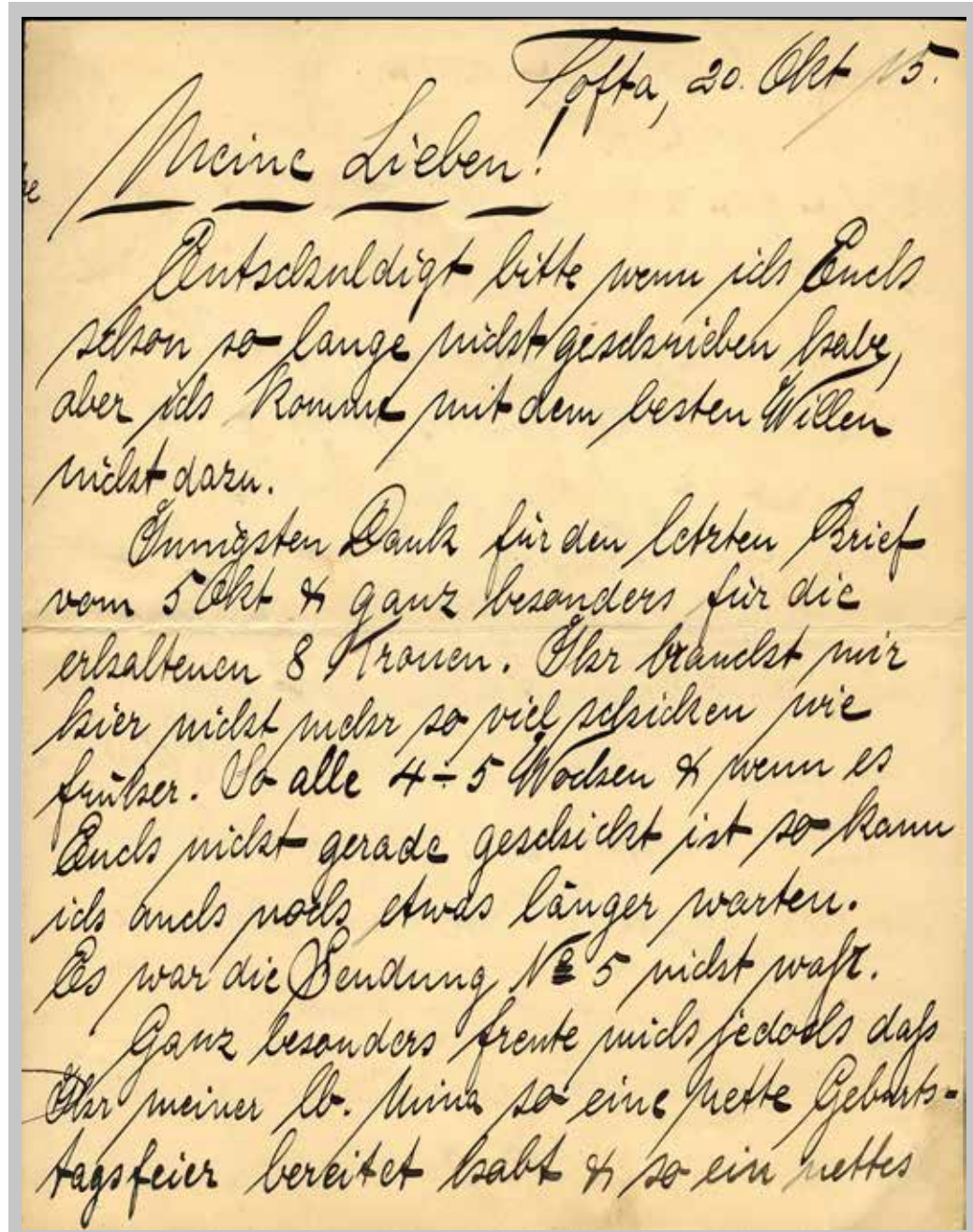
En kvartett svenskar och tyskar vid en järnvägsstation, troligen i Roma. Det är inget vykort utan en papperskopia i original och troligen framställd av Albatrossernas egen fotograf Ernst Alexander Schultz. Kortet har tillhört en Albatrosser.

3.2 Tofta

Den 12 oktober 1917 kommer Albatrosserna till Blåhäll på Tofta som ligger 17 kilometer söder om Visby och halvvägs finner man Hallwards varifrån man kan ta tåget till just Visby. För tyskarna blir det en plats långt från annan bebyggelse och kontakten med civilbefolkning är till en början relativt blygsam. Tofta skjutfält är ett militärt övningsfält som militären genom köp har börjat planera för.

Även om man bor långt från Visby finns möjlighet till permissioner eller medverka i exempelvis skogsarbete och arbete på gårdar. Det blir många bestående kontakter med befolkningen på Gotland och vänskapsbanden fortsätter för många även efter hemkomsten till Tyskland.

Om Albatrossposten berättas i avsnittet om Visby.

Richard Weis är bara 21 år vid slaget utanför Gotland och han skriver många brev hem till oroliga anhöriga som här från Tofta den 20/10 1915. Då har man precis kommit till Tofta.

Kurt Hemzerling låter sig bli fotograferad den 5/2 1917.

Gotlands tofta får sin poststation och stämpel först 1930 och har den kvar fram till 1970. Före dess är man hänvisad till Hallwards poststation.

Ett lag med Albatrosser möter den 13 maj 1917 ett lag från IF Gute. Det handlar om fotboll och matchen slutar 1-1.

Denna järnvägslinje är vid tiden för Albatross på Tofta sträckan Burgsvik - Visby och med den kan Albatrosser ta tåget till Visby.

Svenskt frimärke från 1976 med alkfåglar på Stora Karlsö nära Gotlands fastland.

Det är nog inte osannolikt att Albatrosserna från Blåhäll 60 år tidigare kan se denna fågelart.

Värnpliktige Pharmanson från Ödeshög får ett brev till Tofta. På andra sidan finns en ankomststämpel Visby 8/12 1915, men ingen direkt censurering förekommer till svenska vakter.

En vakt skriver från Tofta till Stockholm och vykortet stämplas 26/5 1917.

På vysidan i förminskat skick ses den aktuella vakten i mitten omgiven av andra vakter och Albatrosser.

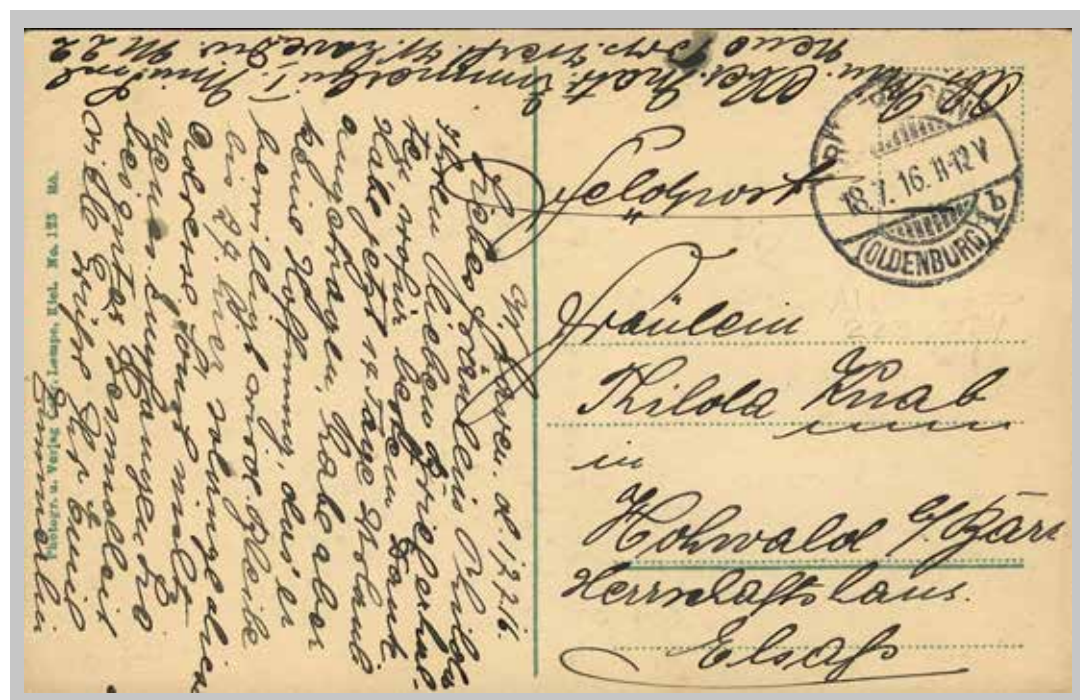
Påskvykortet tas fram av Albatrossernas egen fotograf. Kortet skickas som fältpost den 18/4 1916 till en adressat i Tyskland. Det finns ingen stämpel och det kanske är lagt i ett kuvert för befordran. Avsändare är Albatrosser Hermann Heinrich.

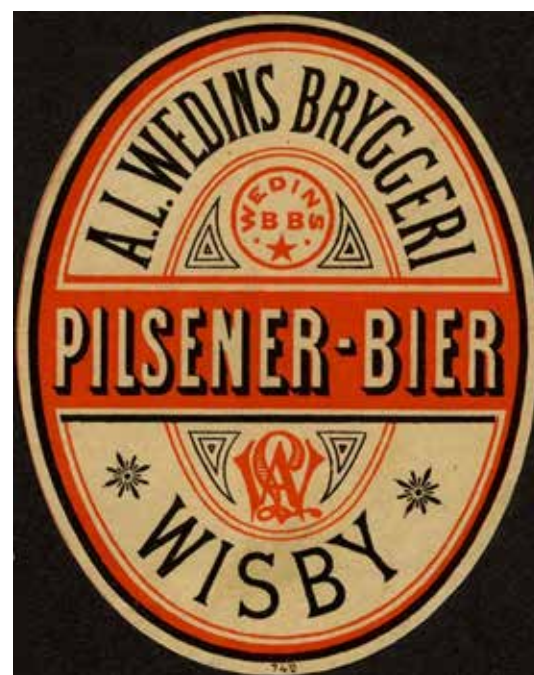
Glada Albatrosser som konsumerar öl. Vykortet är obegagnat och utan någon text. Det är troligen från Blåhäll vid Tofta.

Den 22/12 1915 skriver Hermann Heinrich ett vykort till Tyskland som fältpost, men det saknar stämpel. Eftersom har är befäl kan man gissa att han är ett av befälen på bilden.

Wilhelmshaven 17/7 1916 med stämpel dagen därpå. Motiv på vykortet är båten Albatross i Oskarshamn, men av texten att döma handlar det inte om Albatross. Förlag: Lempe, Kiel.

Öletikett vid tiden för Albatrossernas vistelse på Gotland.

PLK 364 A står vid den här tiden för postlådekupén på tågsträckan Visby - Burgsvik. Vykortet är en hälsning om "Godt Nytt År" men det finns ingen avsändare noterad. Det är en försändelse som fältpost.

Motiv från Gammelgarns kyrka på Gotland. Frimärket ges ut 1971. Gammelgarn ligger bara fyra kilometer från platsen där Albatross strandar och man hör kanonsalvorna väl från byn.

Övermaskinisten Joseph Vethacke skriver i ett brev att han blivit bekant med Linda Alvegren från Eskelhem. Orten har poststation och poststämpel 1/1 1874 – 31/5 1961.

Det är en lång vandring till Hallvards men sedan stiger man på tåget för lite nöje i Visby. Frimärket är från 1956 i serien om järnvägens 100-år i Sverige.

3.3 Visby

Visby är länge den ledande staden i Norden och kontakten med tyskarna är stundtals stor. En del av de tyskar som kommer under Hansatiden möts inte med glädje men så småningom blir svenskar och tyskar vänner. Handeln länderna emellan blomstrar än i dag. Vid tiden när Albatrosserna är internerade bor det cirka 45 000 på Gotland varav knappt 10 000 i staden Visby. På 1300-talet är Visby Nordens klart största stad med 12 000 personer innanför murarna. I dag bor endast 2 500 av stadens 24 000 invånare innanför murarna. Visby är uppskattad av Albatrosserna som ofta är vana vid stora tyska städer och inte som landsbygd på Gotland. Man söker sig gärna till staden för att roas. Man är inte internerad här men en och annan får vistas i arrest på Visborgs Slätt.

Valdemar Atterdag brandskattar Visby 1631. Gotland blir efter detta danskt till 1645. Vykortet postas den 26/6 1903 och stämpas samma dag..

Staden lockar. Det finns en hel del att hitta på och permissioner beviljas. Obegagnat vykort på okänt förlag omkring 1912.

Albatrossposten

Som alla andra tyska krigsfartyg har Albatross en "Briefstempel och en "Mairine Schiffspost". I Visby censureras all inkommande och avgående post. Från sommaren 1916 används en fyrkantstämpel "Portofritt" och före dess oval stämpel "MILITÄRCENSUR WISBY" som är känd från 2/2 1916. "Portofritt" är känd från juni 1916. Censur skedde oftast för hand med rödpenna och det finns ett par varianter med kända första och sista dag: Censureradt S (13/7 – 9/10 1915) och Cens M (8/11 1915 – 5/1 1916).

Fältpost och censur från Visby den 15/1 1917 när en Albatrosser skriver hem till Tyskland.

Albatrosskort från Visby 12/2 1917 till Oskarshamn, Censurstämpel i svart färg och stämpel Portofritt.

Visby 29/9 1915 till Belgien med handskriven censur. Kortet skickas från Roma. En stämpel i Tyskland anger att försändelsen är fri från porto efter att den eftersänts.

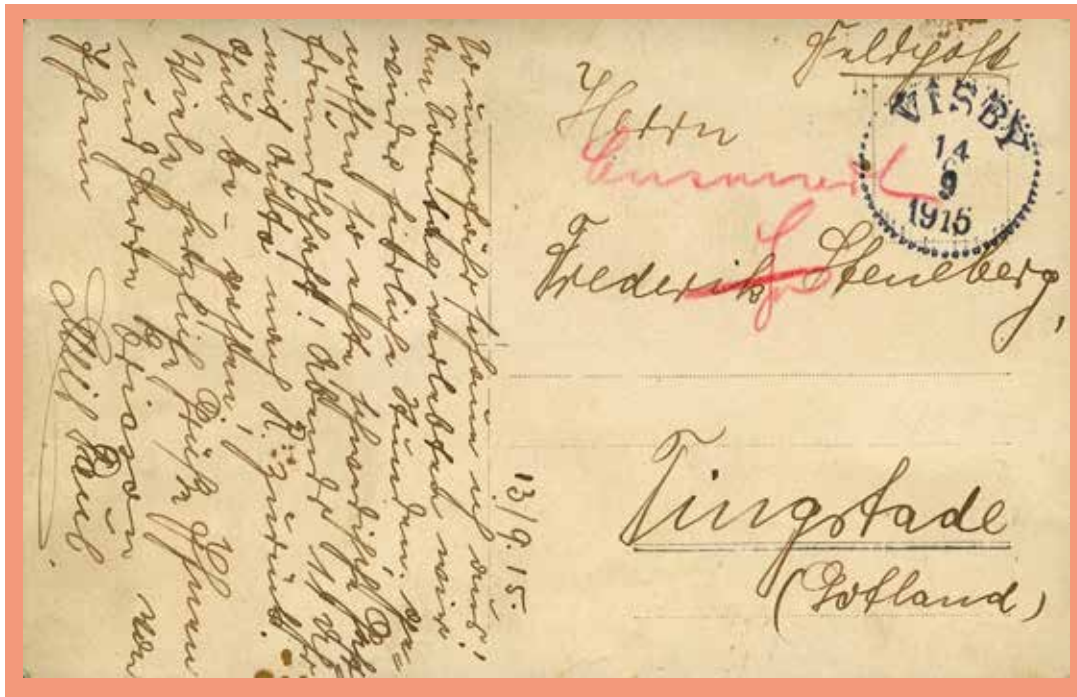
Visby 17/11 1915 från Tofta till Tyskland och censur med röd notering.

I Visby är man van vid sitt postkontor som man har sedan 1689 och post-stämpel sedan 1819.

Emil Paul skriver den 13/9 från Roma till en bekant i Tingstäde med ett kort på sig själv. Det poststämplas nästa dag och genomgår censur med röd penna och signaturen S.

Gutfär finns på Gotland och Färö sedan människan kommer dit för att bo där. Frimärket är från 1994 och ingår i en serie om lantdjur.

Christopher Polhem är en svensk uppfinnare som föds i Tingstäde på Gotland 1661 och han avlider 1751. 1951 presenteras ett frimärke med Polhem.

Ett vykort från Roma den 6/9 1915. Det är Albatrossern Otto Meier som skriver till en värnpliktig på Visborgsslätt. Kortet stämplas Visby 7/9 1915 och den handskriva noteringen med rödpenna är Censureradt S.

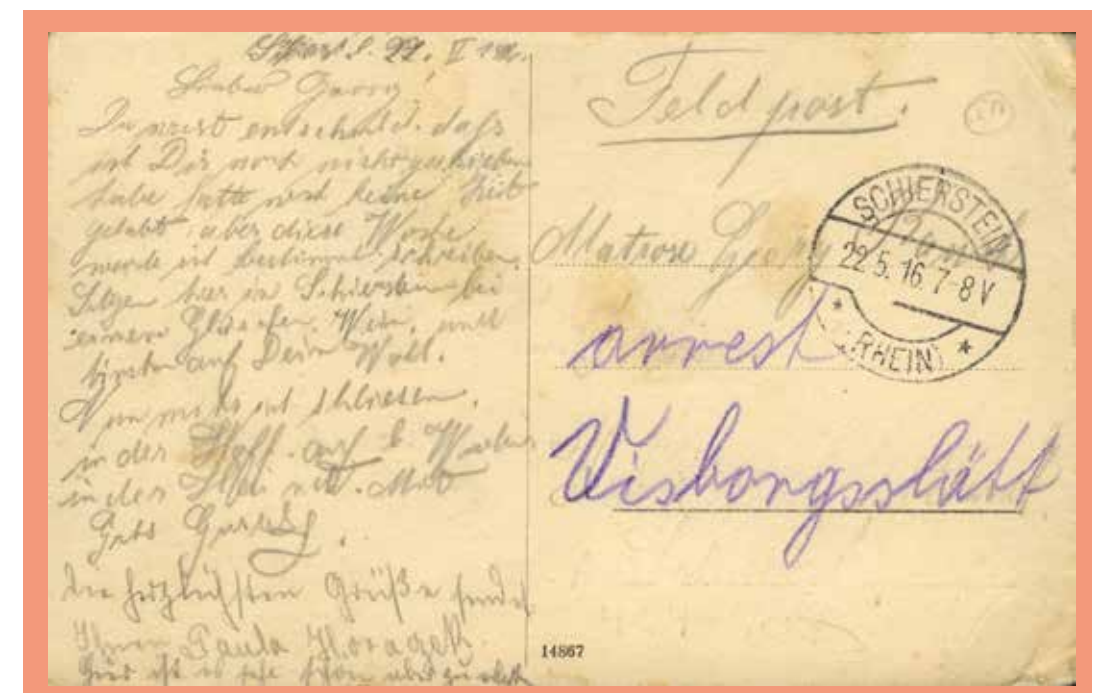

Visby 7/6 1916. En Albatrosser nu på Tofta skriver till en bekant i Roma. Kortet har genomgått sedvanlig censur. Stämpeln Portofritt är känd från 6/6 1916, alltså dagen före detta vykort

Sifverhättan Visby. Det är ett av hörntornen och här kan allt hända. Ett opostat vykort från omkring 1910.

Förlag: Svante Lindbys Bokh.

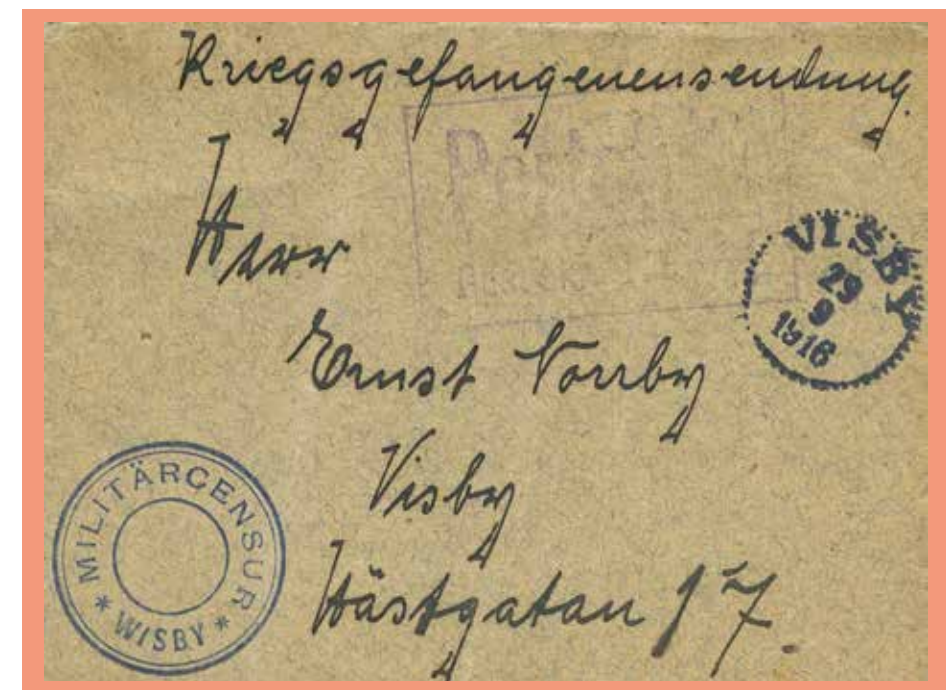

Georg Rauch får en hälsning från Tyskland med poststämpel 22/5 1916 och då förväntas han befinna sig i Tofta. Det gör han inte utan han är som det står i lila färg i arrest på Visborgsslätt. Den gamla adressen har suddats. Rauch är en av fyra Albatrosser som rymmer den 15 maj. Två av dem försvinner nog till Tyskland medan Rauch och den fjärde grips den 23 maj och det blir arrest för båda. Hemlängtan är stor och framför allt pekar man på de egna befälens stränghet som orsak till att man rymmer.

Ett frimärke från 1966 med Visby ringmur och det är Norderport som ses. Muren börjar byggas redan på 1100-talet.

Wilhelm Meier skriver från Tofta till en bekant i Visby och brevet genomgår sedvanlig censur.

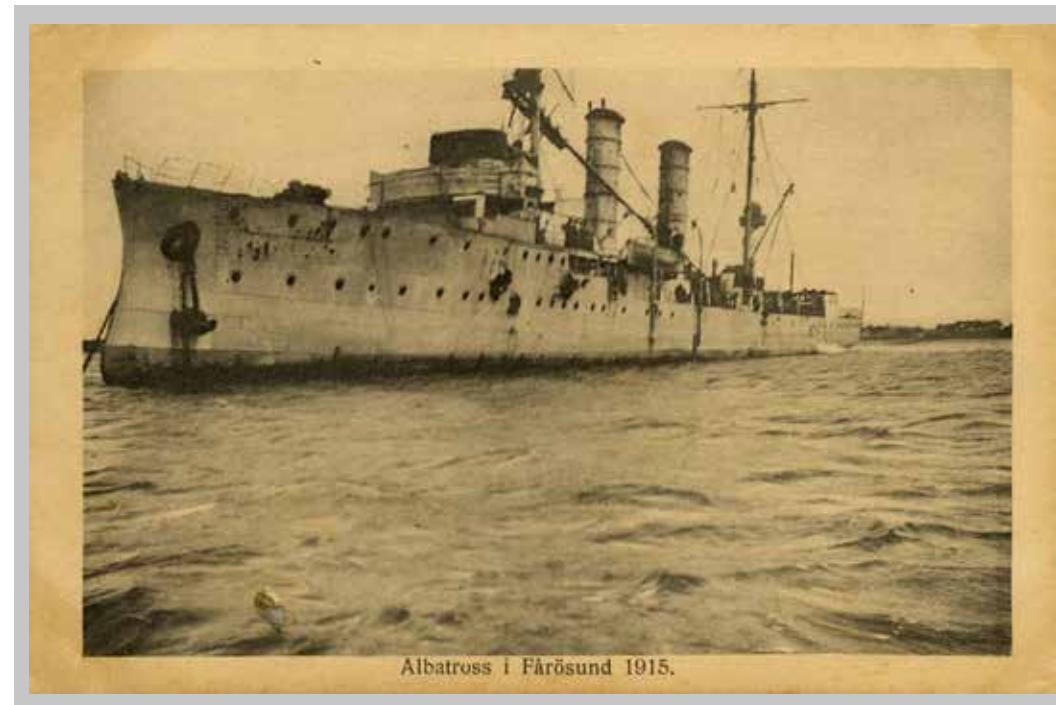
3.4 Fårösund

Norra Gotland med Fårö och Fårösund har en viktig roll för det svenska försvaret. I samband med Krimkriget i mitten av 1850-talet blir Fårösund en strategiskt viktig plats. Kustartilleriet kommer till i början av 1900-talet och försvaret köper upp mark och byggnader. Ett magasin byggs 1904 om till en förläggningsskaseren.

Albatross bogseras till Fårösund den 24 juli 1915. Under tiden i Fårösund finns ett tiotal man ur Albatross besättning ombord på fartyget under befäl av sekonden Karl Bühler. I Fårösund bevakas Albatross ur säkerhetsskäl av ett svenskt kompani.

Den 30 september utför Herakles bogseringen av Albatross från Fårösund till Oskarshamn dit hon anländer den 1 oktober. Det är då svensk besättning men den 6 oktober överförs 2 befäl samt 28 underbefäl och meniga tyskar. Det sker med fartyget Örnen. Senare blir det kring 40 man på båten.

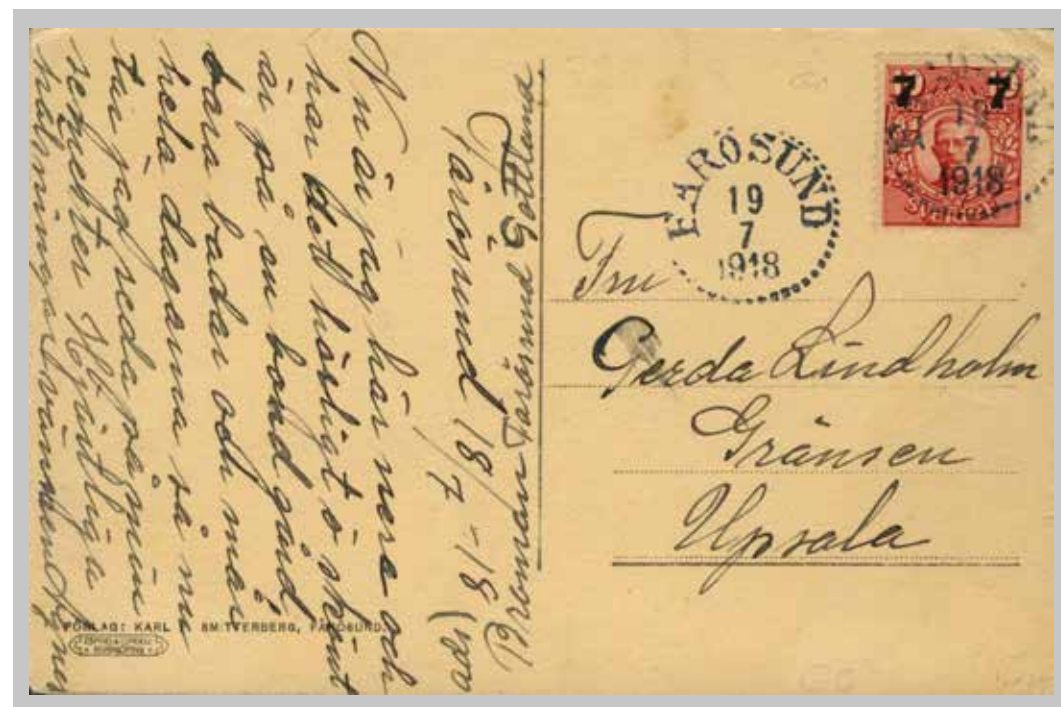
I Fårösund kvarlämnas vissa maskindelar, kanonmekanismer, ammunition med mera för förvaring. En del hamnar så småningom på museer som det i Tingstäde.

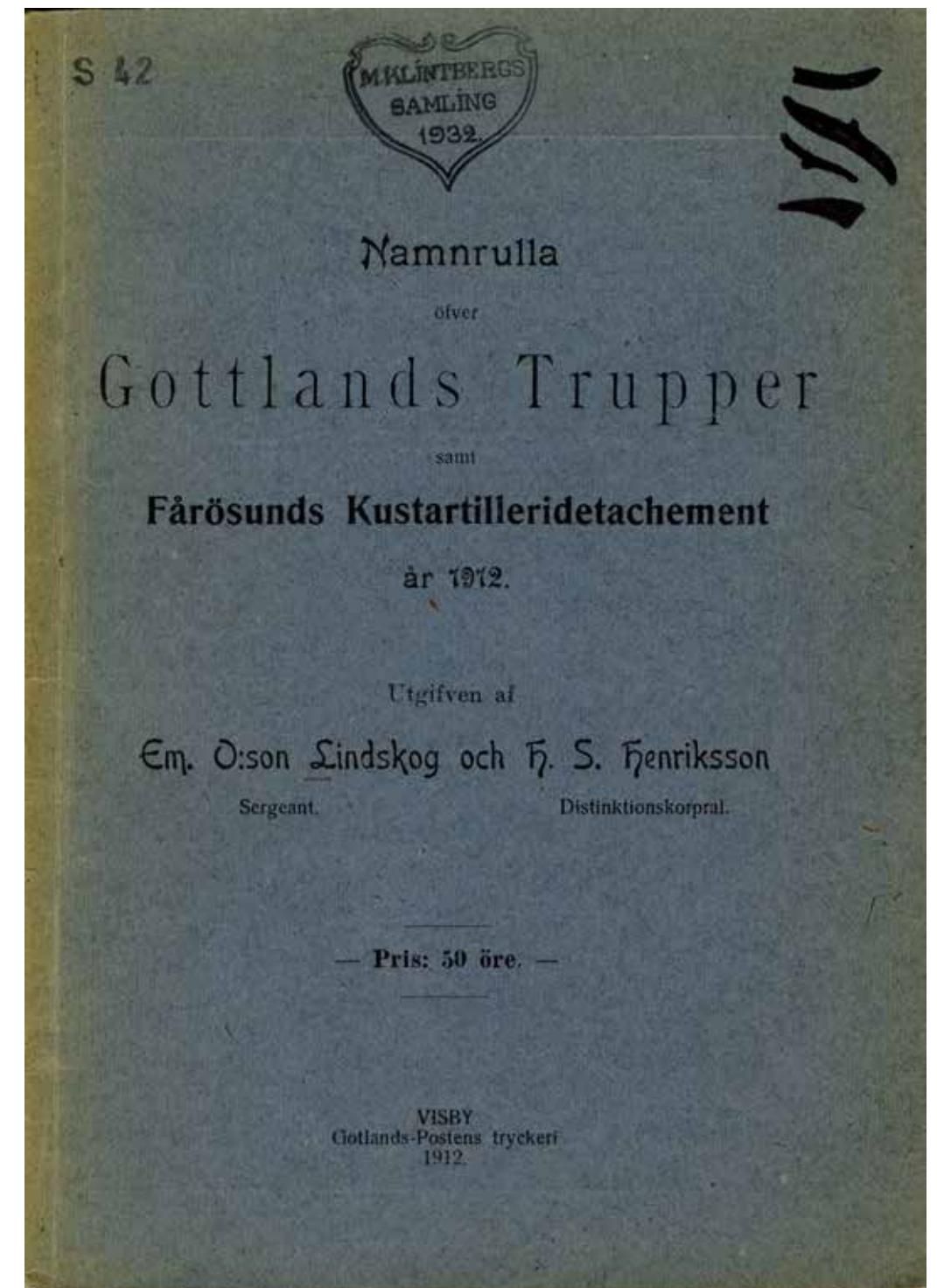
Albatross ligger i 68 dagar i Fårösund och väcker stor uppståndelse. Kortet är obegagnat och trycks hos Esping & Lundell i Norrköping med förlag Karl P Pettersson, Fårösund.

En svensk matros i troligen Fårösund 1916 men då är redan båten bogserad till Oskarshamn.
Vykortet har ingen tryckt eller skriven text på andra sidan.

Fårösund – det är lite drygt tre år sedan sjöstriden då Albatross skadas svårt. Fårösunds fina stämpel får ett dåligt avtryck på frimärket och det blir nog just därför en finare intill. Vykortet visar Fårösunds hamnbrygga troligen vid samma tidpunkt som det ovan med Albatross.

Ur häftet på 50 sidor från 1912 kan man bland annat se namn på alla kring 90 vid Fårösunds Kustartilleridetachment.

Utställaren på plats i Tingstäde där det finns ett museum med bland annat saker från Albatross som en del av det beskjutna skrovet.
Foto: Lena Rylander 4/7 2024.

På andra sidan av vykortet finns endast en notering: 17 Hellgren, Fårösund 1914–1917. Han poserar vid ett par minor och sådana finns det vid den här tiden gott om i farvattnet runt Gotland.

Elli på Fårö får ett vykort från en vän i Tyskland men det är nog ingen som var med på Albatross. Kortet stämpas 24/3 1923 och det är mitt under den rådande inflationen. Tyskland får genomlida svåra år.

I januari 2008 presenteras ett frimärke med Ingmar Bergman i rollen som filmregissör. Ingmar Bergman (1918–2007) lever i en stor del av sitt liv på Fårö. Fårö är mycket mer känd för Ingmar Bergman är att det var Albatrosser på Fårösund 1915.

Det är lugnt vid Fårö fyr men det finns minnen från krigiska dagar.
Foto: Per Bunnstad 3/7 2022.

Fårösund 1900.
Fårösund har poststation och stämpel från 1/1 1852.

Fårö LBB 1 1969.
Fårösund har poststation och stämpel 1/1 1874 – 30/1 1972.

Vedettbåten ingår bland annat i bevakningen av Albatross och Albatrosserna. Foto omkring 1915.

Den 6 oktober 1915 överförs 30 Albatrosser med Örnen från Fårösund till Oskarshamn. Örnen levereras till marinen den 12/5 1897 och får många uppdrag.

3.5 Oskarshamn

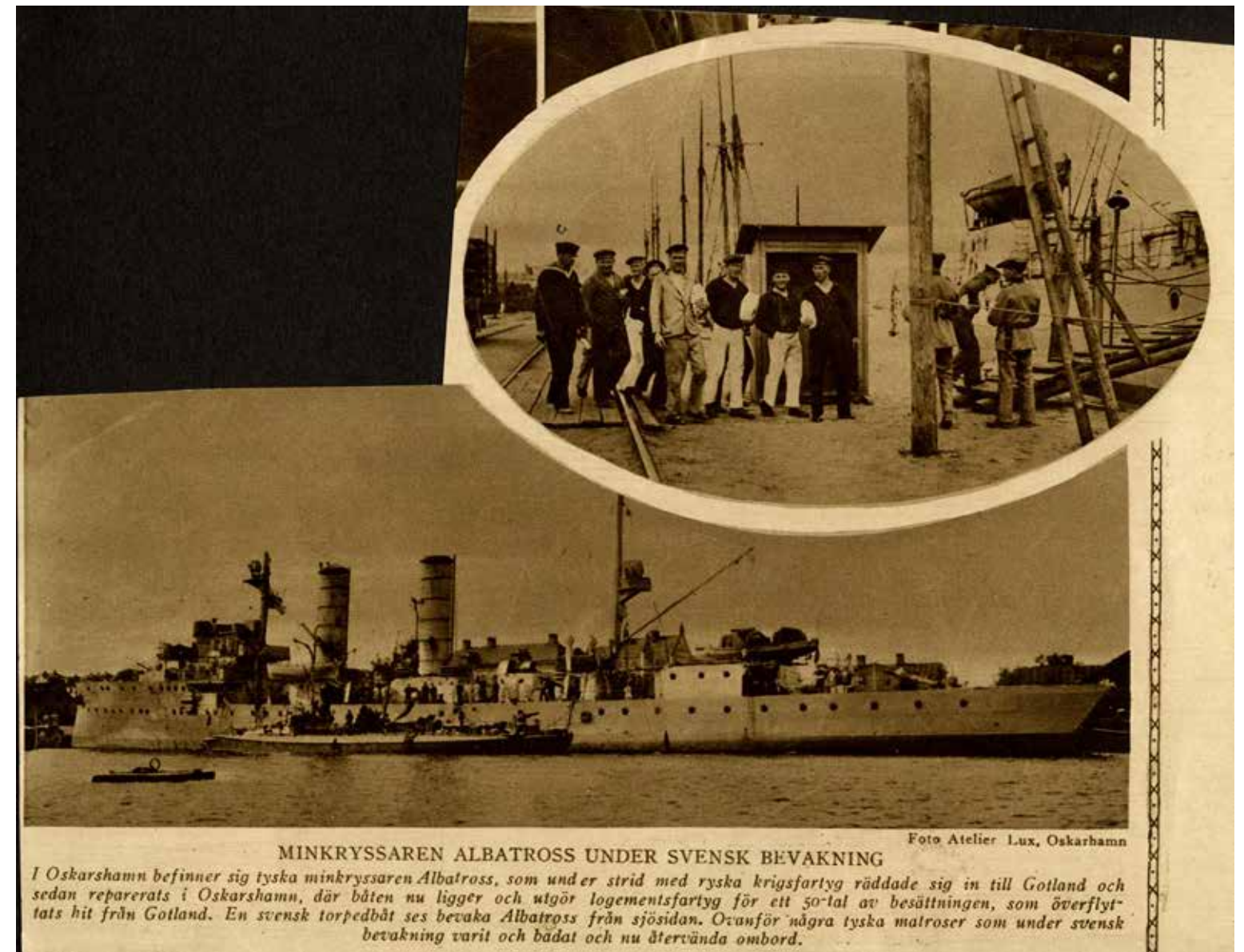
Den 1 oktober 1915 anländer Albatross till Oskarshamn med Herakles som bogserbåt. Fem dagar senare anländer 30 Albatrosser: 2 befäl samt 28 underbefäl och meniga. Senare blir det kring 40 man på båten och det är utbyte då och då med Albatrosser som är kvar på Gotland och senare med de som har internerats i Skillingaryd. Sista dagen i Oskarshamn blir den 30 november 1918 och då har andra världskriget avslutats. Albatross eskorteras till Karlskrona dit hon anländer dagen därpå. Här blir hon kvar till den 30 december då färden går mot Danzig. På båten finns endast 64 av den ursprungliga besättningen på 238 man. Båten förs till Kiel och senare till Hamburg. Hon huggs nu upp till skrot.

SMS Albatross. Hamnen Oskarshamn. Man skimtar en svensk vaktstyrka. Vykortet är obegagnat och det är noterat att det är importerat.

Robert Grille skickar en hälsning i augusti 1916. Han är lätt sårad och skickas hem den 18/7 1918. Kortet är i övrigt utan text förutom notering på framsidan SMS Albatross 1916.

Tidningsklippet är ur Vecko-Journalen hösten 1915 som är en populär tidning åren 1910–1980.

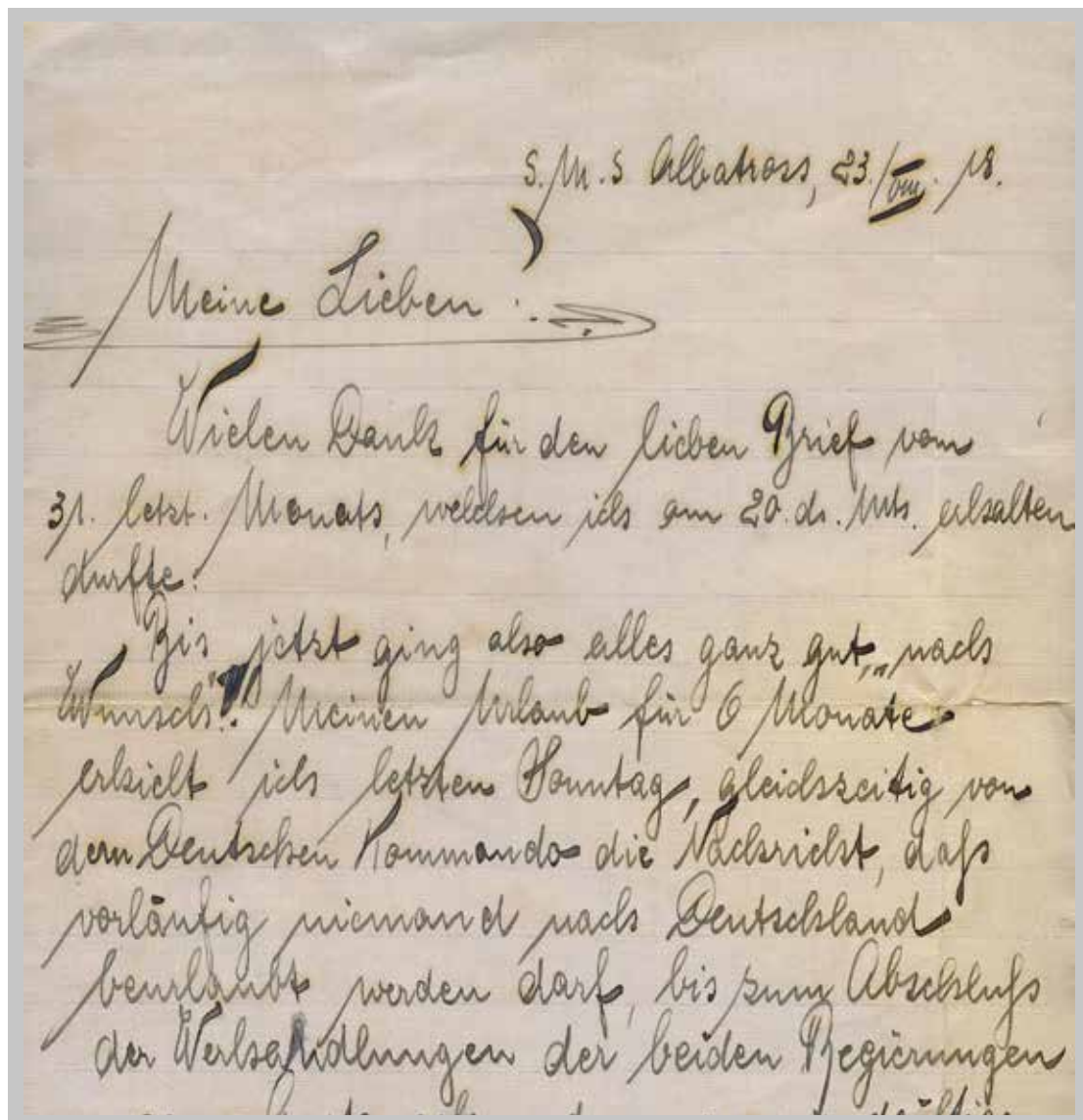

Oskarshamn 1890.

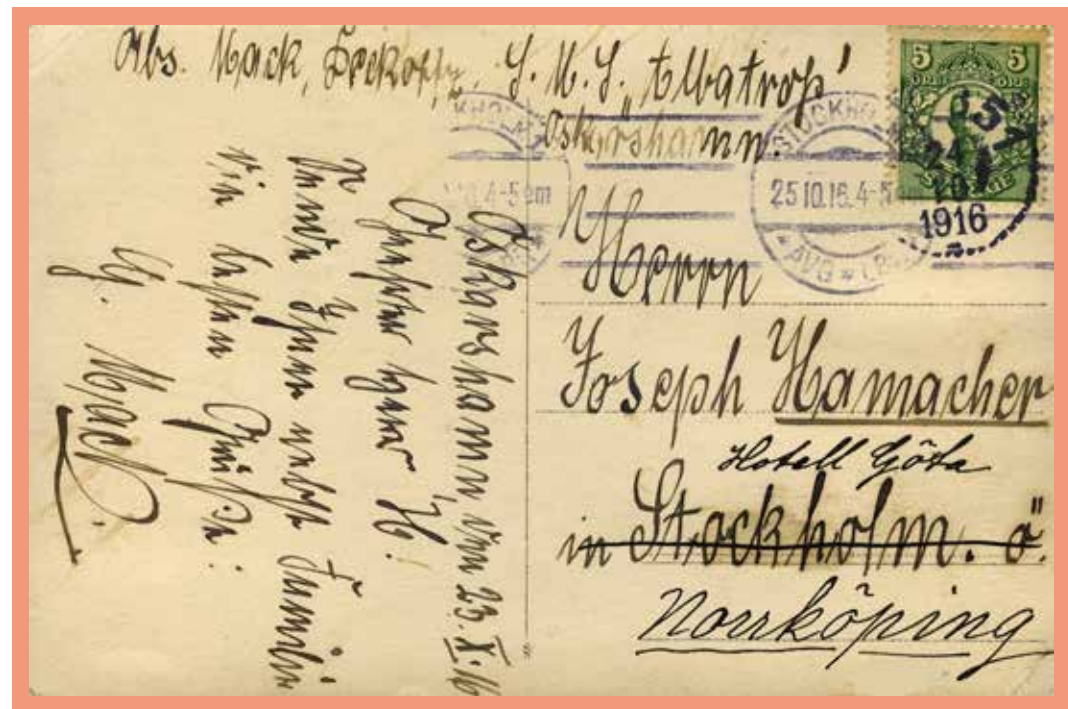
Oskarshamn får sin poststation 1834 men under namnet Döderhultsvik.

Oskarshamns-Tidningen skriver mycket om Albatrossernas drygt treåriga vistelse i staden. Brevet som är poststämplat Oskarshamn 9/8 1913 innehåller en annonsfaktura.

Richard Weis är bara 21 år vid slaget utanför Gotland och han skriver många brev till familjen som här från Oskarshamn den 23/5 1918.

Georg Mach skriver den 23/10 1916 på ett vykort utanför censuren och frankerar med porto 5 öre till en bekant. Kortet är stämplat 24/10 1916 med PLK 451 (Nässjö - Värnamo) och ankomststämplat Stockholm dagen därpå för ny bestämmelseort. Mach rymmer den 18/4 1918 till Tyskland.

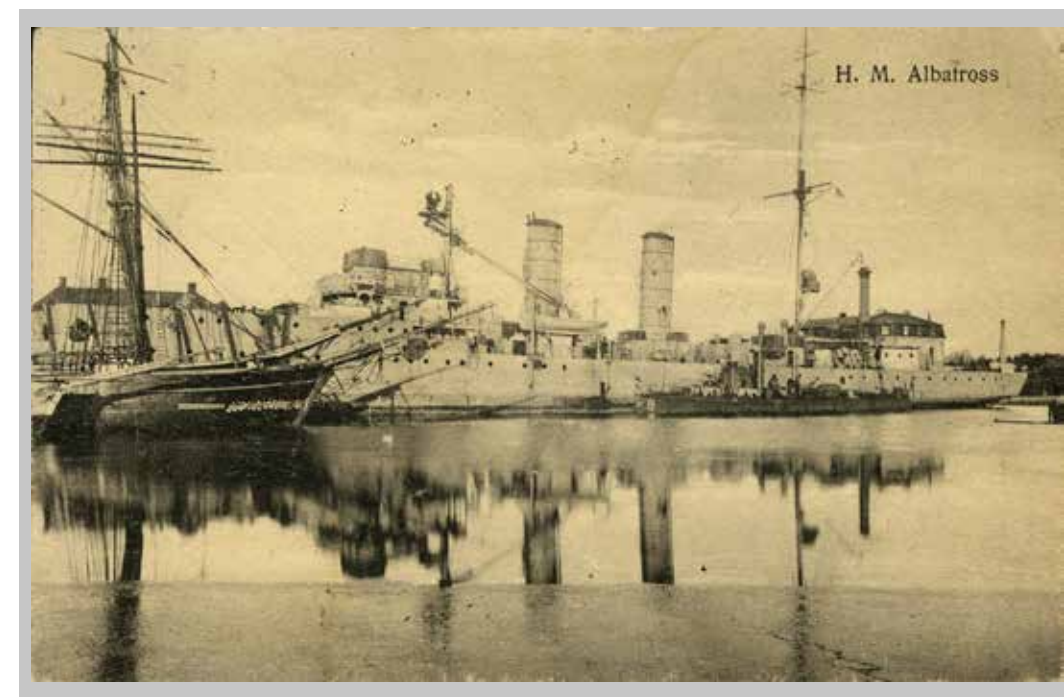
2/1 1917 och Georg Rauch i Tofta får en nyårshälsning från kamrater på båten i Oskarshamn. Kortet genomgår censur i röd färg och stämpel Torpedbåten Antares används. Detta är den enda dokumenterade stämpeln med Antares och den är i bruk 29/12 1916 – 9/1 1917.

Albatrossposten

På postkontoret i Oskarshamn finns ingen särskild stämpel för Albatrossposten. Post censureras ändå och ofta med anteckning med rödpenna. På bevakningsbåtarna finns det också stämpel som torpedbåt och vedettbåt. Totalt elva sådana stämpel är kända och sju av dem finns i detta exponat.

Torpedbåtar med stämpel: 9, 10, 79, Kommet, Bris och Antares.

Vedettbåtar med stämpel: 7 (ej känd), 8, 9, 10, 12 och 17.

Albatross i Oskarshamn men i texten har en bokstav missats. Det ska egentligen vara SMS. Johann Bendick skickar en hälsning från båten i Oskarshamn till Georg Rauch som är i Tofta. Kortet stämplas den 14/2 1916 och censureras med rödpenna i Visby. Signaturen som ses efter Censur är inte tidigare känd. En posttjänsteman vill tydligen lösenbelägga vykortet men det har han inget för då det är fältpost och därmed avgiftsfritt. Baksidan är förminskad här intill.

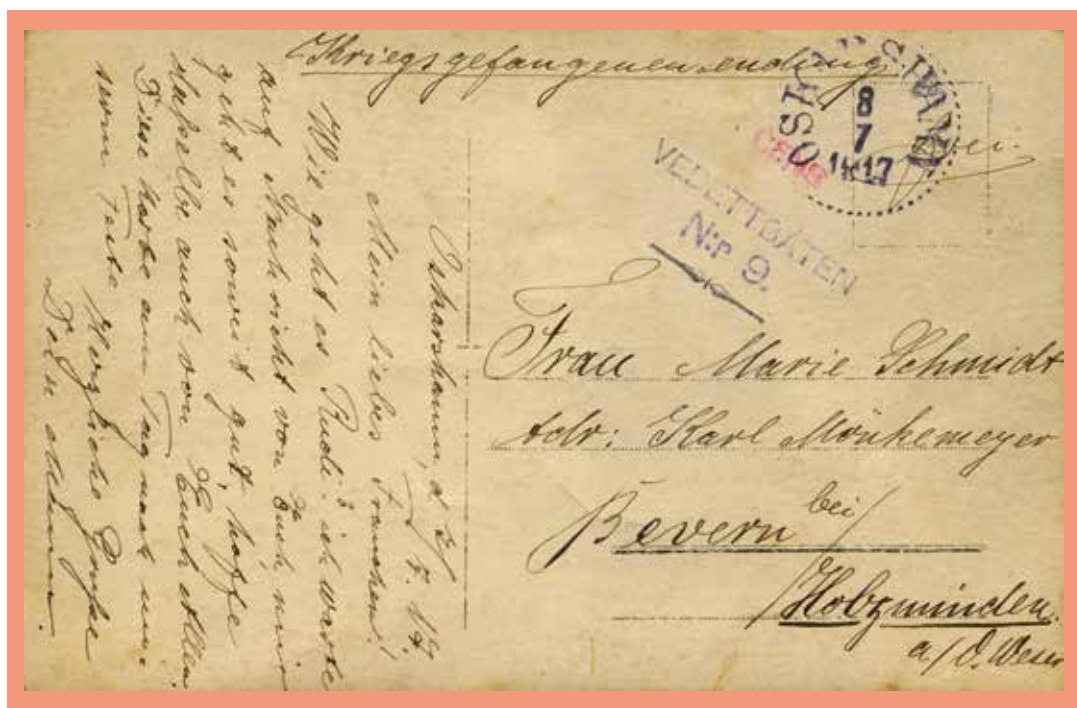
Hans A "Topsy" Loesch besöker fotografen i Oskarshamn och signerar den 11/2 1918 med på andra sidan en hälsning till Kaj på födelsedagen.

En flygolycka i Oskarshamn under Albatrosstiden. Besättningen från en av vedettbåtarna som bevakar Albatross hjälper till med bärgning av flygplanet.

Vedettbåt 8 brev.
Tjänstebrev med porto 10 öre Oskarshamn 6/12 1916. Adressat är varvschefen vid Kungliga Flottans varv i Karlskrona.

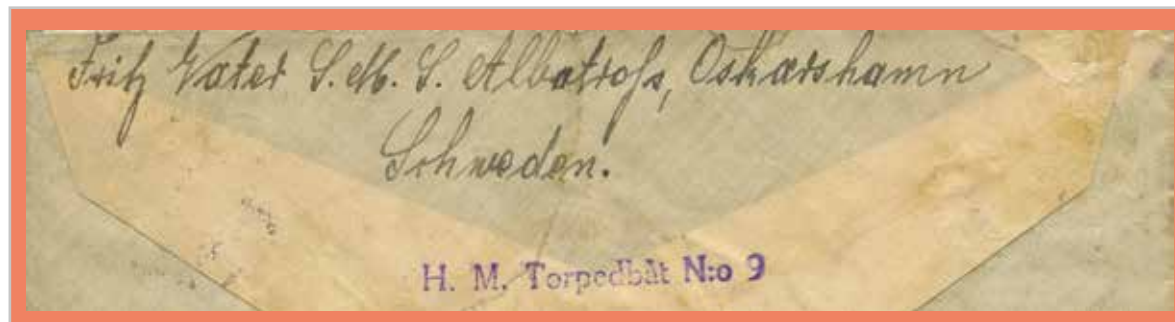
Vedettbåt 9 vykort med stämpel CENS.
Kortet skickas som kringsfängepost med stämpel 8/7 1917.
Vykortet skickas av en Albatrosser hem till Tyskland och motivet är en festlighet på båten. Se förminskad kopia intill.

Vedettbåt 9 brev.
Tjänstebrev med porto 10 öre Oskarshamn 31/8 1917. Adressat är varvschefen vid flottans station i C-a. Ankomststämpel finns dagen därpå i Karlskrona och det delas ut med dagens andra tur.

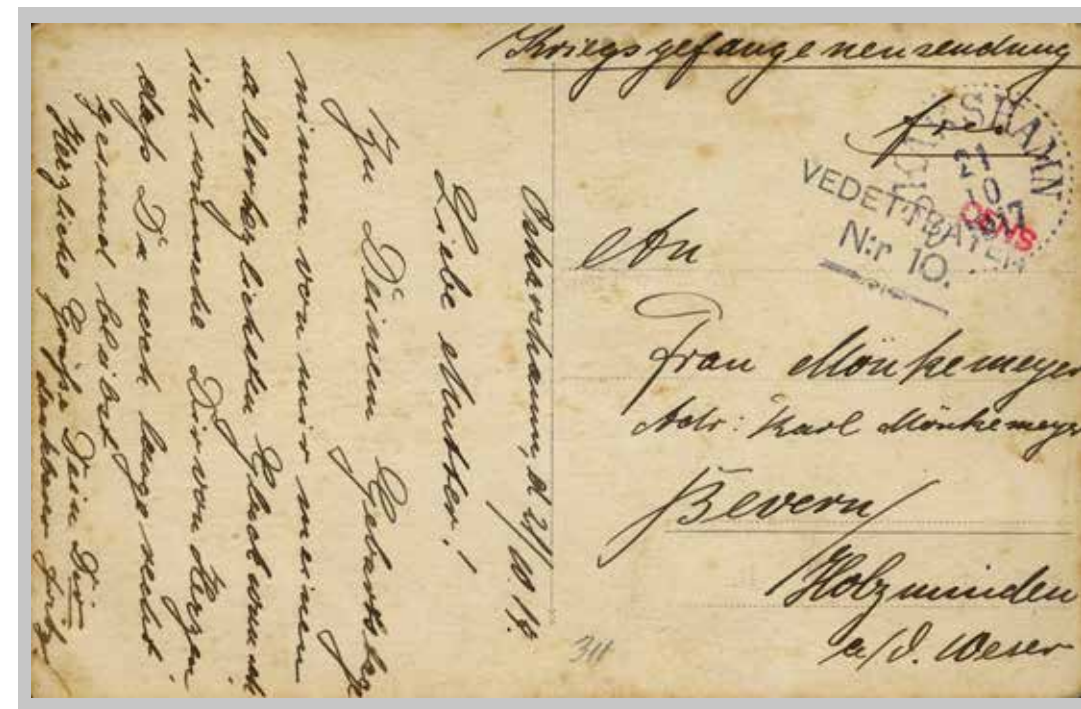
Vedettbåt 17.
Carl skriver hem till sin fru från bevakningsbåten. Kortet är stämplat PKP 8/10 16.
PKP är järnvägslinjen Nässjö - Oskarshamn.

Torpedbåt 9.
Poststämpel Oskarshamn 20/1 1916 som fältpost.
Adressaten är en soldat på båten SMS Derfflinger.

Torpedbåt 79 stämplat sista dagen med denna båt på plats.
Övermaskinist Fritz Schmidt skriver hem till sin mor den 24/7 1916 med poststämpel dagen därpå.
Motiv på vykortet är 46 Albatrosser på båten i Oskarshamn.

Vedettbåt 10.
Fritz skriver hem till mor i Tyskland den 21/10 1917 och kortet som visar matsalen på båten stämplas Oskarshamn samma dag. Övriga stämplat är VEDETTBÅTEN N:r 10 och CENS.

Ebba skriver den 6/9 1916 till sin man på vedettbåt 17 med stämpel Karlskrona 7/9 1916. På andra sidan finns ankomststämpel Oskarshamn 8/9 16.

Från Tyskland till Oskarshamn.
Krigsfångesändning och tysk stämpel i Hamburg att portofrihet stämmer.
Georg Rauch får ett vykort till sin födelsedag från hustrun Anna i Kostheim där kortet stämpas den 19/5 1917.
Att Anna är hustrun bekräftas via Facebooksidan Kostheim den 19 maj 2024.

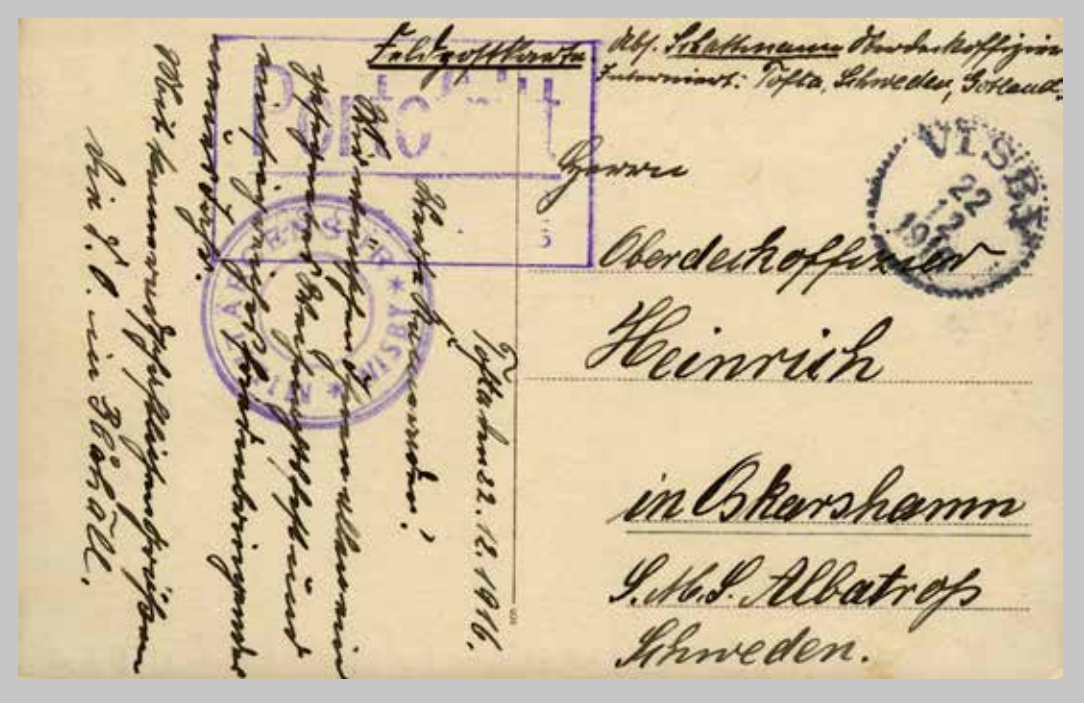
Från Tyskland till Gotland – vidareänt till Oskarshamn.
Den 4/3 1917 skriver familjen Moser till Georg Rauch med stämpel Berghausen dagen därpå samt stämpel om portofrihet anbringas. Georg förväntas befinna sig på lägret i Hallvards, alltså Tofta. Det visar sig att han är på båten i Oskarshamn och kortet skickas vidare utan någon mer notering än själva adressorten.

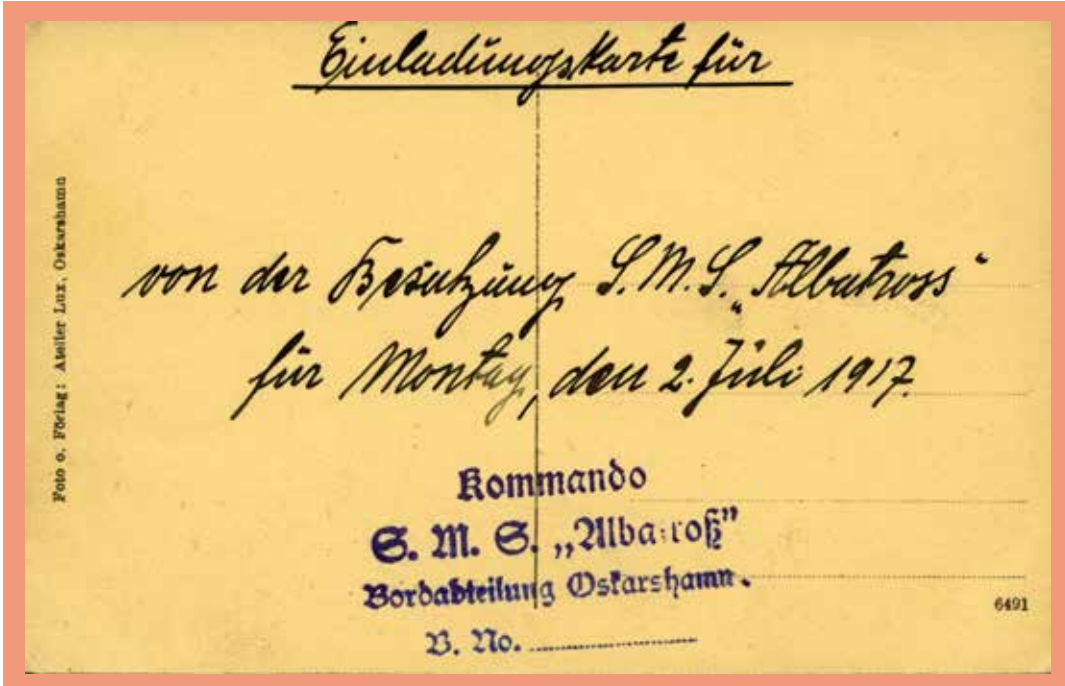
1968 hyllas Axel ”Döderhultarn” Petersson med en svensk frimärksserie i tre valörer. Han är född 1868 och dör i Oskarshamn 1925. Albatrosserna finns i staden och kanske en och annan möter Döderhultarn.

Från Oskarshamn till Finland.
Oskarshamns-Posten skriver många artiklar om Albatrosserna i staden åren 1915–1918. Tidningskort är populära i början av 1900-talet och detta är poststämplat Oskarshamn 16/11 1904 med utrikes porto 10 öre.

Från Gotland till Oskarshamn.
Övermatros Cristian Schattmann skriver den 22/12 1916 från Tofta ett vykort med ”Glad Jul” till sin kompis Heinrich på båten i Oskarshamn. Kortet är censurerat med den lila stämpeln i Visby.

Inbjudningskort till 2-årsdagen av slaget utanför Gotland.
Stämpel kommandot på båten i Oskarshamn,
Foto och förlag: Atelier Lux, Oskarshamn. Motiv på vykortet är båten Albatross i Oskarshamn.

3.6 Skillingaryd

Skillingaryd har militära anor sedan 1600-talet och är sedan 1777 platsen för Jönköpings regemente med dess övningsplats. I mitten av 1800-talet uppförs olika byggnader och 1898 blir det ännu mer när ett skjutfält tas i bruk lite öster om det ursprungliga lägret. Albatrosserna förs från Oskarshamn med tåg till Skillingaryd dit de anländer den 30 september 1917. Här blir man kvar till den 28 november 1918 då det blir tågresa till Karlskrona för att vid nyåret stiga ombord på samma båt som de kom till Sverige den 2 juli 1915.

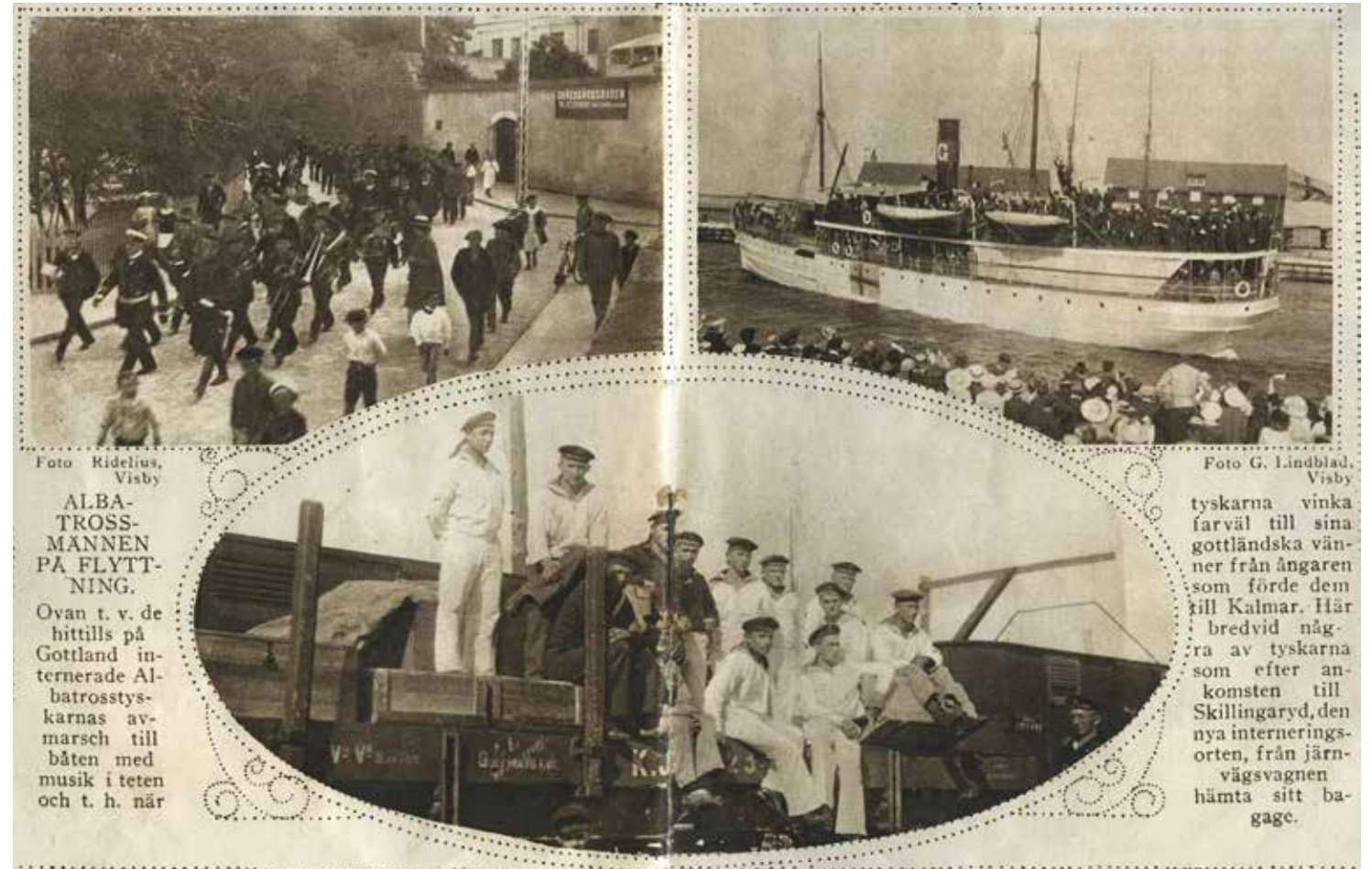

Utsikt över Skillingaryd omkring 1915.

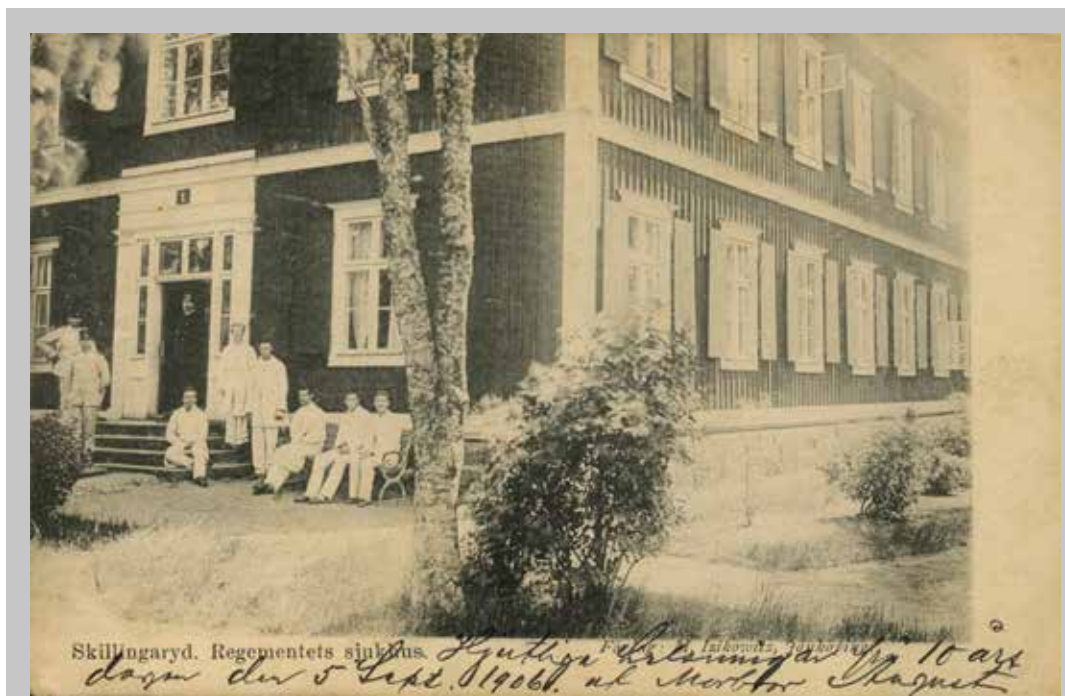
Gatan där kon ses är nuvarande Sturegatan. Frågan är om tyskarna tycker att det är lika färgglatt i verkligheten i Skillingaryd. Förlag: Carl Svenssons Färghandel, Skillingaryd. Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm. Vykortet är obegagnat.

Skillingaryd 15/2 1917. Orten har poststation från 1861 och från 1869 egen stämpel.

Kopia av del av mittuppslaget ur Vecko-Journalen nummer 37 1915. De två övre fotona är kända som vykort. Originaltidningen är gömd under detta blad då det är för stort att visa i original.

Sjukhuset som byggs 1863 blir förläggning för en del av Albatrosserna under ett drygt år 1917–1918. Vykortet skrivs den 5/9 1906 och skickas nog i ett brev då det saknar porto. Albatrosserna gör en tunnel från detta hus till utanför staketet och kan ta sig ut på nattliga äventyr.

Glad Jul 1917. Albatrosserna tillverkar flera egna vykort som detta ofrangerade utan någon text alls på andra sidan.

Skillingaryd. Tyska interneringslägret. Det har byggts ett staket runt hela lägret. Vykortet poststämplas nästan ett år efter interneringens inledning, 3/10 1918 med porto 10 öre. Förlag: John Bengtsson.

Albatrosspost från Skillingaryd

Albatrossposten

Från Skillingaryd går många försändelser som skrivs av Albatrosser men det är troligen ingen censurering, möjligen under de två sista månaderna. Någon notering om sådan är inte känd på någon försändelse. En del skickar brev eller vykort vid sidan om lägret och då brukar man använda frimärken.

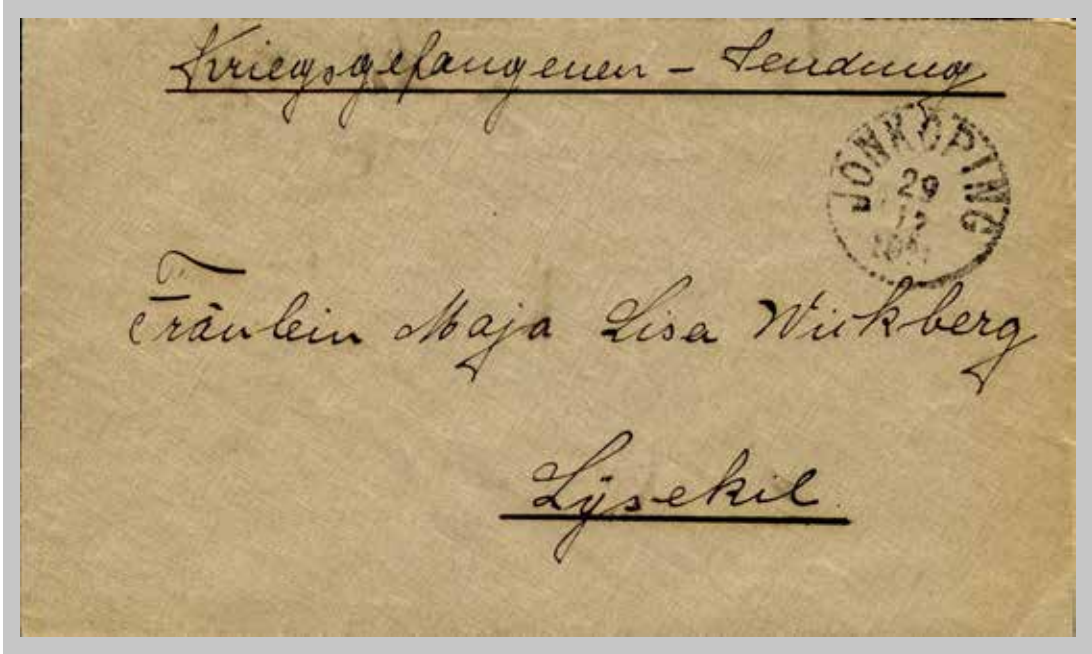
1982 ger Posten ut en frimärksserie kring Jönköpingskonstnären John Bauer (1882–1918). Albatrosserna kommer också i kontakt med Jönköping vid en eller flera utflykter och även toppen på Smålands Taberg.

Det är vid regementet i Jönköping som posten från Skillingaryd genomgår censur. Vykortet är ofrankerat från cirka 1915.

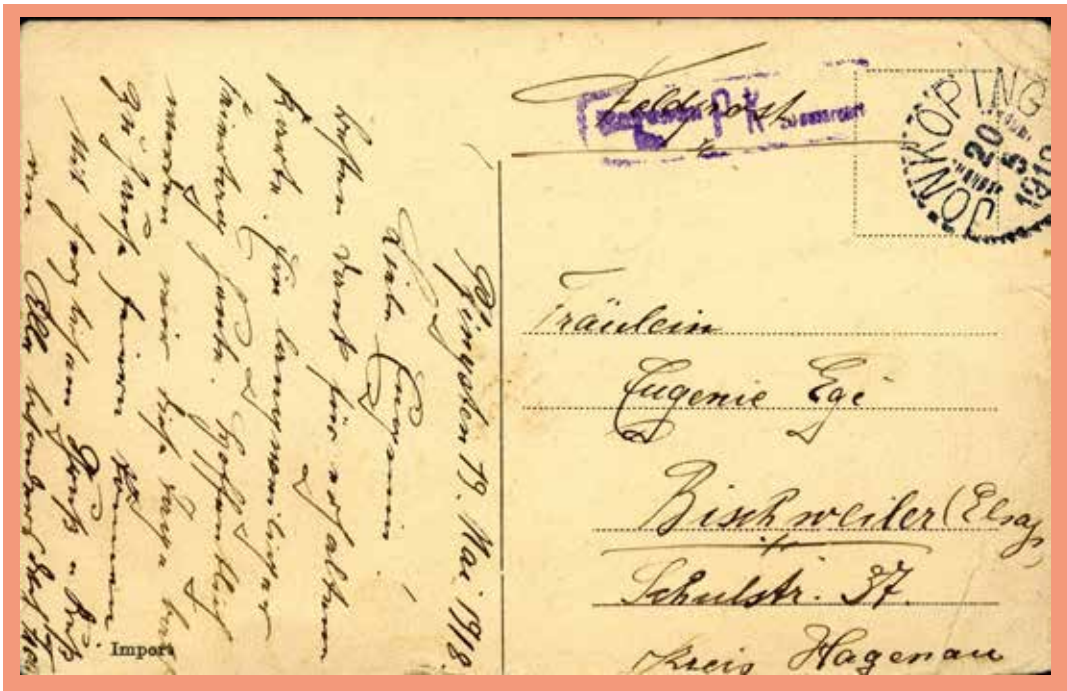
Jönköping 5/2 1906. Jönköping får sitt postkontor 1636 och stämpel 1819.

Willy Hahn vid lägret i Skillingaryd skriver till en bekant i Lysekil och brevet förs till Jönköping för censurering och stämpling. Brevet är noterat som krigsfängesändning och därmed utan porto.

Jönköpings normalstämpel 33 Jönköping 1 den 22/10 1917. De två till vänster har stämpeln Jönköping utan 1. Efter censurering – utan någon notering på försändelser – lämnas korten till postkontoret i Jönköping för stämpling och postgång. Motivet på vykortet är från Skillingaryd och det är skickat av Richard Woldt vid interneringslägret i Skillingaryd till en bekant på Gotland.

Fältpost från en Albatrossare i Skillingaryd till Tyskland med censurering i Jönköping 20/5 1918. Motivet är järnvägsstationen i Skillingaryd varifrån tyskarna kom till orten och även lämnade den.

Jönköping 14/ 9 1918 med ett vykort från en Albatrossare i Skillingaryd till Tyskland. Motivet på vykortet är från Alnarp i Skåne.

Albatrosspost till Skillingaryd

Den 12/10 1917 skriver en kvinna från Visby ett vykort till ”sin” Max Detlefsen i interneringslägret i Skillingaryd. Kortet stämplas nästa dag Nynäshamn och det går kanske med båten från Visby dit och sedan vidare till Skillingaryd. Ingen synlig censurering finns.

Albatrossposten
I Skillingaryd förs utgående post till regementet i Jönköping för censur. Här är det ingen särskild stämpel utan den enda som anbringas är den vanliga Jönköpingsstämpeln. Det finns dock på olika försändelser en tresiffrig kod med blyerts som nog är en numrering av Albatrossposten. Post från Skillingaryd går ofta utanför den ordinarie Albatrossposten då den frankeras och läggs i brevlådan.

Wiesbaden 26/9 1917 som krigsfångesändning och med bredvidstämpel i lila att kortet var fri-gegeben, fritt efter censurering, Det har en ”ankomstnörering” till Sverige i form av siffrorna 241 och ”B” av censorn.,

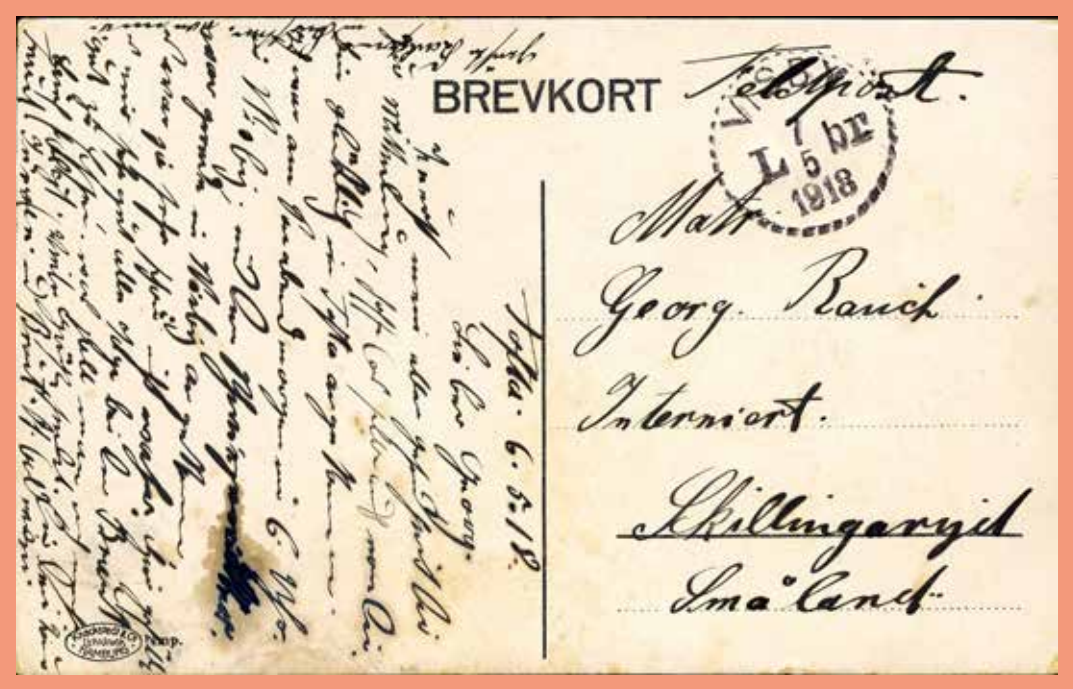
Den 11/11 1917 skrivs ett vykort från Wiesbaden till Georg Rauch som förväntas befinna sig i interneringslägret i Skillingaryd. Denna gången sitter han i arrest, troligen efter ett försök att rymma, som han för övrigt gjorde ett par gånger på Gotland. Kortet ankomststämplas Skillingaryd och sedan även i Jönköping. Normalstämpel 58 används denna gång i Jönköping.

Georg Rauch får ett vykort från Oskarshamn den 29/7 1918 och det är troligen skickat av en privatperson. Ingen av Albatrosserna skulle knappast skriva hans efter namn fel och inte heller ha C i Oskarshamn i stället för K. Albatrosserna hade säkert också valt ett motiv med anknytning till båten och inte som här ett stads-motiv från staden. Brevkortsportot hade höjts från 5 till 7 öre den 1/6 1918 och 13 månader sedan kommer ännu en höjning, till 10 öre.

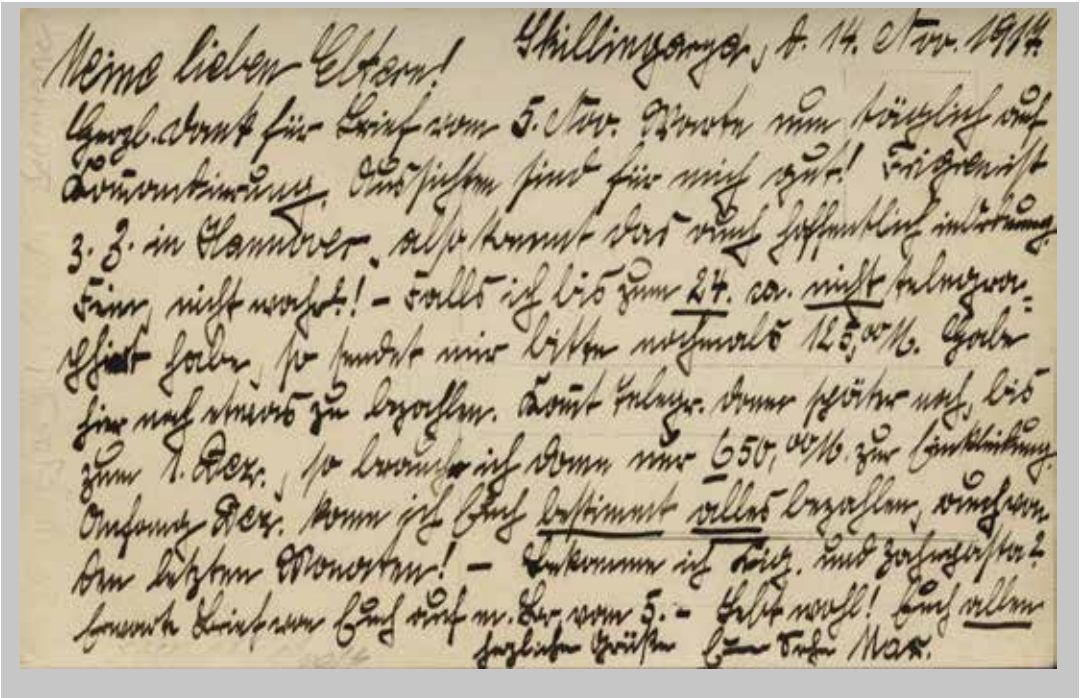

Nästan identisk försändelse som den intill men en skillnad: Någon ankomststämpel Jönköping används inte på detta kortet. Lite speciellt är att årtalssiffran för Skillingaryd inte syns på något av vykorten. Båda korten är numrerade i blyerts med 311 som kan vara en form av registrering av inkommande post. Det står något i rödfärg på kortet ovan men det är svårttytt. Ordet arrest är på båda korten överstruken. Kanske är det Georg själv som gjort det innan han satte in korten i sitt stora vykortsalbum.

Tofta 6/5 1918 och poststämpel Visby dagen därpå med lådbrevsstämpeln Lbr. Det har där-med troligen inte genomgått någon censur. Motivet på vykortet är från Luleå!

Albatrosspost och Skillingaryd

Max Detlefsen skriver hem till föräldrarna den 14/11 1917 och det återstår ännu ett år i Skillingaryd. Vykortet skickas i ett brev. På vysidan finns ett motiv av en fest i Skillingaryd – se kopia intill.

Johannes Dreschler är hos fotografen Bror Malmquist i Skillingaryd och resultatet blir ett fint kabinettkort. Han skriver sitt namn både på framsidan och baksidan.

Skillingaryd 18/7 1918. En artillerist i Jönköping får ta emot ett brev men det finns tyvärr inget innehåll kvar. Någon i Skillingaryd är i alla fall avsändare och utan tvekan känner avsändaren till att det finns Albatrosser här.

Skillingaryd 7/1 1918 vid tiden när det finns Albatrosser på plats.

Georg Rauch träffar med jämna mellanrum fröken Edit Sandberg i Sjöaryd några kilometer öster om Skillingaryd. Han skickar sina hälsningar vid sidan om censuren, lägger korten i brevlådan så att de kommer fram snabbare även om det kostar honom som här 5 öre den 18/3 1918.

Den 1/6 1918 höjs portot från 5 till 7 öre, vilket Georg Rauch noterar i sitt kort till fästmon Edit i Sjöaryd. Georg har en fru hemma i Tyskland men det vet nog inte Edit om. Vål hemma i Tyskland efter kriget är Georg åter i par med sin Anna.

Albatrosser har någon idrottsutövning på Slätten troligen 1918. Bilden är tagen åt väster för man ser ett par hus som finns kvar än i dag på Södra Järnvägsgratan. Texten på fotots baksida är "Interneringsläger för Albatrosserna".

Tyskland nästa...

Kriget tar slut den 11/11 1918 och i Skillingaryd gör sig Albatrosserna redo för hemresa.

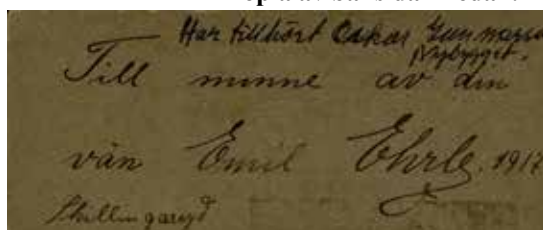
Färden kommer den 28/11 att gå med tåg från Skillingaryd till Oskarshamn där man stiger på Albatross. Två dagar senare inleds båtresan till Karlskrona dit man anländer dagen därpå, den 1/12. Väl där får man vänta i fyra veckor innan resan till Danzig kan inledas den 30/12. Nästa anhalt efter Danzig blir Kiel varpå fartyget och besättningen avrustas. Senare säljs båten som skrot i Hamburg och kvar blir endast minnen.

För Albatrosserna blir det i många fall möten med nära och kära som har överlevt kriget.

En och annan återvänder någon gång till Sverige för att träffa en del av de vänner man lärt känna under åren på Gotland, i Oskarshamn eller i Skillingaryd.

Emil Ehrle lämnar ett kort på sig till sin vän Oskar Gunnarsson, Nybygget utanför Skillingaryd. Kopia av baksidan nedan.

Willy Nitsche låter sig bli fotograferad i ateljén hos Bror Malmquist i Skillingaryd och han lämnar denna bild till en bekant på orten.

Georg Leuthner låter sig bli fotograferad i en ateljé i Oskarshamn och kortet ger han som en gåva till en vän i Skillingaryd 1918.

Beväringen reser från Skillingaryd och vykortsmotivet är från 1892. 1918 är det dags för en annan trupp att resa med tåget från Skillingaryd, Albatrosserna.

Karlskrona 1882. Karlskrona får sitt postkontor 1693 men stämpel först 1819.

Karlskrona är Sveriges örlogsstad nummer 1 och hit kommer Albatross den 1/12 1918 för att sedan fortsätta färden mot hemlandet den 30/12. Detta lilla oskrivna vykort är från omkring 1902 och det är sig nog ganska likt kring 15 år senare.

Albatross kommer till Danzig –frimärke från 1923 – för vidare färd till Kiel.

Den svenska bevakningsstyrkan samlad på ett vykort utan någon som helst text. Ingen av Albatrosserna syns till.

4 Mer om krigsåren

4.1 Svensk-tyska förbindelser

Sverige - Tyskland har sedan århundraden starka handelsband och särskilt på Gotland har utbytet varit stort. Samhörigheten stärks när den svenske kronprinsen Gustav (V) gifter sig med den tyska prinsessan Victoria. Tyskland är från 1914 i krig med Ryssland. På Gotland finns sedan århundraden en skräck för ryssar bland annat efter en rysk invasion på ön 1808, om än att ryssbesöket på ön blir kortvarigt.

Som centrum för internationell handel och kultur med ett starkt tyskt inslag blir Visby från 1100-talet en betydelsefull storstad. Vykortet poststämplas Visby 13/8 1945 med specialstämpeln Brömsebrojubileet. Efter freden i Brömsebro blir Gotland åter svenskt.

Avsändaren skriver; "Här kommer några rader av de tappra tyska Albatrosserna". Det är ett av många bevis på att tyskar vid den här tiden är populära i Sverige. På vysidan finns en bild på 16 Albatrosser.

2006 firar Sverige och Tyskland i en gemensam frimärksserie Stadshansan 650 år.

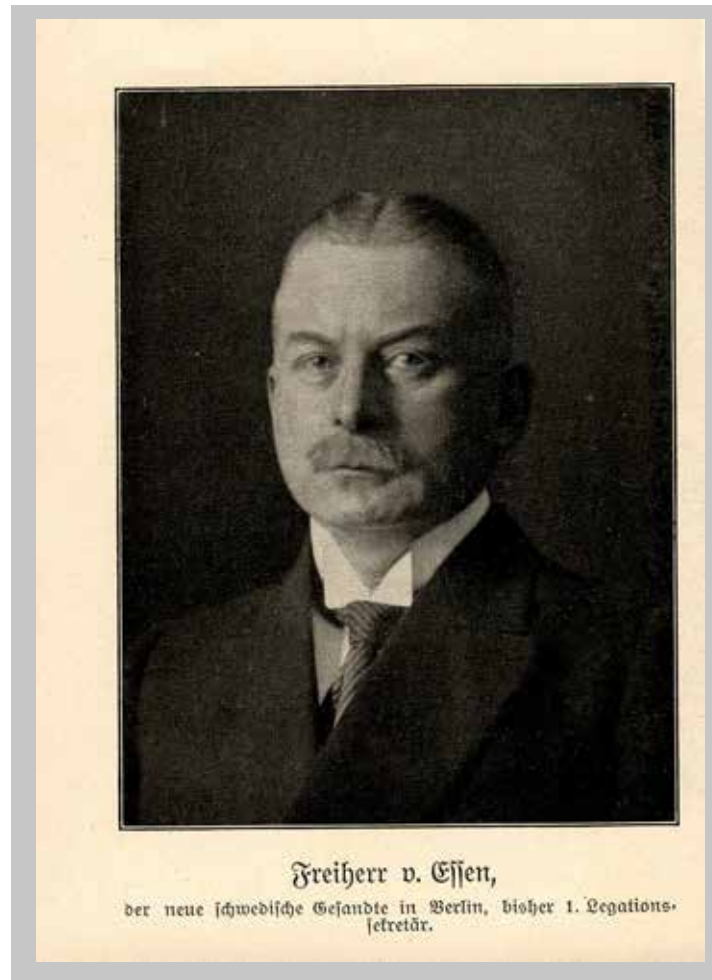
Tyskt frimärke från 1997 med Hiorten som är en svensk postjakt på 1600-talet som för med sig post, och ibland också passagerare, mellan Ystad och dåvarande Svenska Pommern.

Tyskt frimärke 1993 till minne av Birger Forells hundraårsdag. Birger hjälpte bland andra förföljda i Nazi-tyskland

Medalj till minne av Victoria, tyskfödd svensk drottning 1907-1930. Medaljen är grave-rad av Leo Holmgren.

Hans-Henrik von Essen är svensk diplomat i Tyskland under krigsåren och är för övrigt gift med en tyska. Originalklipp ur en tysk tidning 1917.

"Kronprinsessan Victorias Ölogshem" på Drottninggatan invigs år 1903 då prinsessan gör ett uppmärksammat besök i Karlskrona.

Vykortet är obegagnat från omkring 1910 och tryckt i Jönköping.

Den 8 augusti 1915 firas drottning Victorias namnsdag av Albatrosser och svenskar i Roma. Här är svenska militärer och Albatrosser uppställda.

Vykortet är obegagnat och fotografen okänd.

Vykort med tryckt text: Från Tyska Kejsarparets besök i Stockholm den 3 aug 1908. Under besöket utnämns drottning Victoria till hedersöverste och chef för "Das Fusilier Regiment Königin Viktoria von Schweden Pommersches nr 34, Stettin" av sin kusin, kejsaren Wilhelm II.

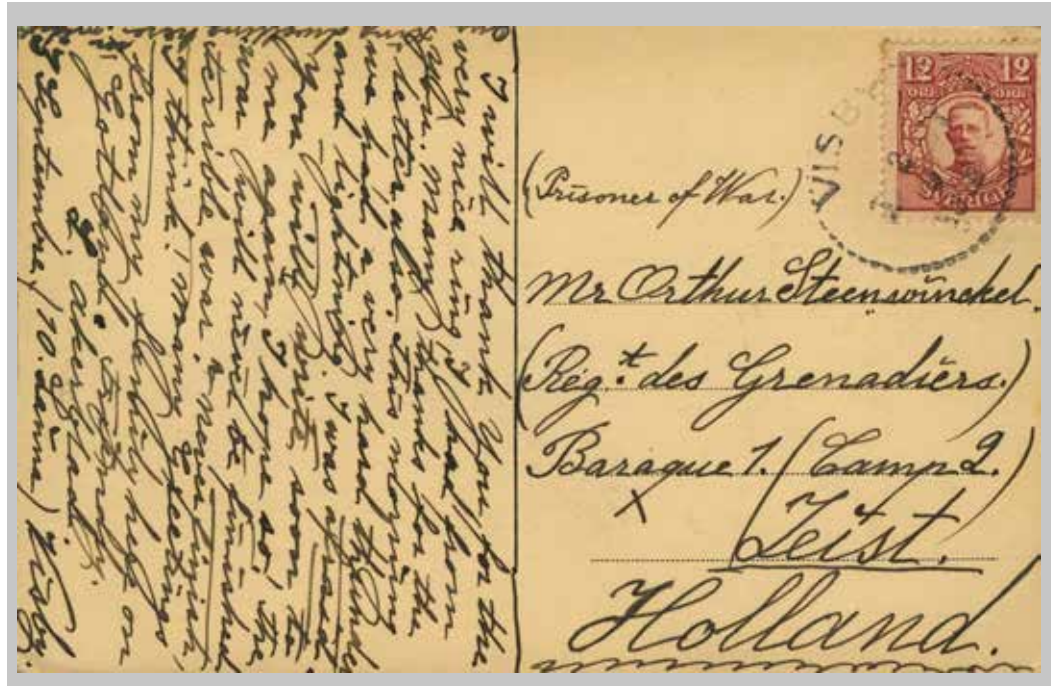
4.2 Krigsfångenskap och krigets offer

Tiotusentals krigsfångar transporteras genom det neutrala Sverige under 1:a världskrigets fångutväxlingar. Sedan finns det även fast internerade som Albatrosserna.

Det förekommer postvägen många kontakter mellan Sverige och de stridande ländernas soldater. Sverige ställer på olika sätt upp för att lindra nöden.

Ryssland ger 1968 ut tio frimärken och det handlar om segrar men också om krigsfångenskap med mera.

Visby den 3/9 1918. En kontakt Sverige - Holland emellan till en krigsfänge – sannolikt en tysk. Samhörigheten svenskar - tyskar är stor, inte minst på Gotland.

Portot för vykort till utlandet är 10 öre men inrikes brev har från den 1/6 1918 höjts till 12 öre varför man kan anta att kortskrivaren bara har frimärken hemma med valören 12 öre.

Frimärken från Estland 1920 till förmån för skadade i kriget.

Ett ryskt frimärke från 1914-15 som säljs med ett tillägg där dessa pengar går till krigets offer.

En tysk krigsfänge i ryska Novgorod skriver den 17/11 1917 till den tyska hjälpföreningen i Stockholm. Kortet skickas som fältpost med notering "krigsfängesändning". Adressaten har gjort en notering att pengar skickas.

Röd stämpel med notering Krigsfängesändning och därmed portofritt. Brev är skickat från Stockholm till Hannover i Tyskland den 14/4 1916. Innehållet saknas men det handlar säkert om någon form av krigsfångehjälp.

Den 29/6 1917 skickas ett vykort som krigsfängepost och därmed portofritt från Stockholm till en krigsfänge i Holland.

Från den tyska hjälpföreningen i Stockholm skickas den 25/5 1917 65 kronor motsvarande 50 rubler till en tysk krigsfånge i Tyskland. Portot är det rätta för ett assurerat brev till Ryssland, 50 öre. Andra sidan av brevet ses intill i förminskat skick.

Johan von Horn, flyttar från Tyskland till Sverige 1631 och blir stamfader för den svenska grenen av ätten. Det är en kvinna M von Horn som den 10/2 1918 skriver till en krigsfånge i staden Senne i Nordrhein-Westfalen i Tyskland. Kortet är frankerat med 10 öre och noteras som krigfångepost.

Jugoslavien 1931 – minne serbiska krigsfångar

Ungern 1920 – krigsfångar

Invalidbegravning av tidigare krigsfångar i Haparanda den 17 februari 1917.

Vykortsfoto: Mia Green.

I Haparanda sker utbyte av krigsfångar mellan Ryssland å ena sidan, Tyskland och Österrike å den andra. Det handlar om soldater som är så svårt skadade att de inte längre anses kunna medverka i kriget. Sammanlagt passerar cirka 75 000 soldater Haparanda under kriget.

På kyrkogården i Haparanda invigs 1919 ett invalidmonument till minne av de 205 österrikare, 11 tyskar och 3 turkar som avlider under invalidtransporterna under första världskriget.

På vykortets andra sida står det tryckt "Ateljé B. Bruzelius, Wisby". Därmed kan man till stor sannolikhet härröra detta till militärförläggningen och sjukstugan där. Det är ett par i svensk mundering och det kan röra sig om en och annan Albatrosser.

4.3 Vakthållning

Det går minst en svensk vakt på varje Albatros-ser men trots det är antalet rymningar stort. Totalt är det under åren minst ett 50-tal rymningar men alla lyckas inte.

Från Gotland lyckas två Albatrosser ta sig till Tyskland, från Oskarshamn åtta och från Skillingaryd 20. Totalt blir det 30 men till det ska läggas många som av olika skäl får permission till hemlandet eller blir hemskickade av olika orsaker. Trots att många försöker att lämna interneringen är det stort kamratskap Albatrosser och vakter emellan.

Tyskarna är populära av vakterna och inte minst av bygdens unga kvinnor som tjasas av Albatrosser i sina uniformer. Det blir ett och annat äktenskap och flera barn som Albatrosser lämnar efter sig i Sverige.

Det kan förefalla märklighet att Albatrosser vill lämna tryggheten i Sverige för att återvända till ett land i krig och kanske fortsatt militärtjänst. Samtidigt finns det en längtan att återse nära och kära i hemlandet.

Joseph Heinrich Vethacke skriver att vykortet är ett minne från interneringen. En svensk soldat har lyft sitt gevär och det finns flera kort där tyskarna tydligt tar flykttanken på skoj. Fast ganska många flyr på riktigt.

Gunnar Pharmanson från Ödeshög är en av de svenska bevakningsmännen och han arbetar faktiskt ett tag också i Tyskland. 196 är en tysk militärstämpel.

Klintehamn 21/2 1913. Övermatroserna Ferstl och Hardtke rymmer från Blåhäll den 20/2 1916 men två dagar senare grips de i Klintehamn.

Länskungörelse i original från den 15/8 1915 och det går att läsa om Albatrosserna som vid den här tiden befinner sig i interneringslägret i Roma.

34 soldater ur en svensk vaktstyrka hos Albatrosserna i Tofta. På framsidan av det oskrivna vykortet står det tryckt 19/7 1917. Kortet har adresslinjer på andra sidan men ingen tryckt text.

En vakt vid Fårösund skriver till en gammal kamrat i Enköping den 16/9 1914. Fårösund kommer ännu mer i fokus när båten Albatross bogseras hit i juli 1915. Texten på vysidan talar sitt tydliga språk.

Svanberg är skomakare i det civila och vid Blåhäll är han en av vakterna. Liksom många svenskar låter han sig bli fotograferad i tysk mundering. Kortet har ingen tryckt text eller annan text på andra sidan.

Matpaus vid Blåhäll med en Albatrosser och fyra vakter. De verkar trivas tillsammans. Kortet har ingen tryckt text eller annan text på andra sidan.

Visborgs Slätt 18/5 1905. Här finns poststation med poststämpel 1/6 1904 – 31/3 1955. Visborgs Slätt är ett militärt övningsområde beläget i Visby och Albatrosser får komma på lite mindre trevliga besök i form av arrest men även sjukbesök.

Vakten vid interningslägret Blåhäll, Tofta. Kortet har ingen tryckt text eller annan text på andra sidan.

Albatrosser som rymmer försöker att ta sig till Tyskland med ångfärjan som har namn efter den i Tyskland födda svenska drottningen.

Foto: Joh. Johansson, Liatorp. Handskriven text på det opostade vykortet: Minnet från Tysklandsresan sommaren 1918.

4.4 Fotografer som förevigar

1915 finns inga mobiltelefoner och kameror är inte var mans egendom. Att filma är inte ens att tänka på. Vid den här tiden får man i stort sett förlita sig på tidningars fotografier eller fotografier med egna ateljéer.

Information om sjöslaget utanför Gotland sprids som en löpeld till Visby trots avsaknaden av internet eller andra moderna påfund. I Visby finns 1915 tre fotografier av rang; Måns Birger Bruzelius, Karl Johan Gardsten och Johan Ridelius som alla förevigar händelserna kring Albatross. Flera andra fotografier på Gotland liksom i Oskarshamn och Skillingaryd är också redo med sina kameror.

En av Albatrosserna är också skicklig med kameran och med mörkrumsarbetet. Det handlar om Ernst Alexander Schultze som ser till att det tas fram mängder med framför allt vykort som även kommer att säljas till allmänheten. Det finns ingen statistik på hur många foton som togs på Albatrosser, vakter eller annat under de här åren. Det lär röra sig om ett antal tusen.

Fotografen Gardsten i Visby skickar den 6/10 1922 ett postförskott till Klintehamn med rätt porto, 55 öre.

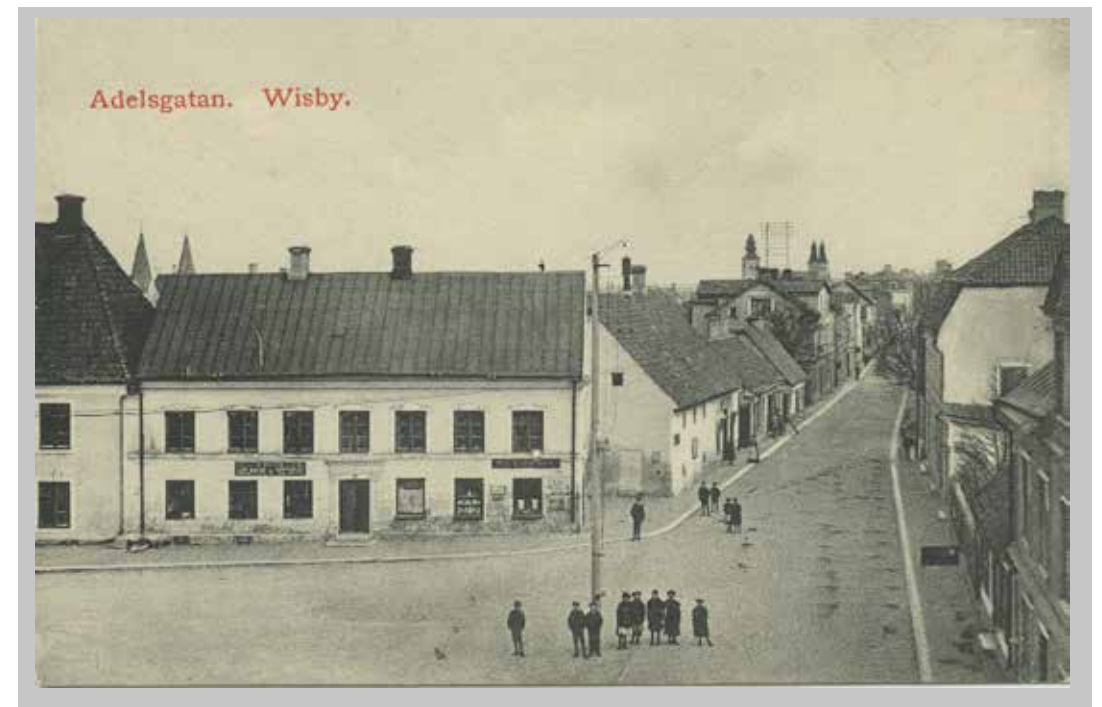
1990 kommer en svensk serie med fotografiets 100 år och två av motiven är från tidigt 1900-tal. På det ena avbildas August Strindberg.

1989 hyllar Finland fotografiets 150 år med detta frimärke.

Gardsten fotograferar bland andra många militärer och förutom ateljén i Visby har han filialer vid Visborgs Slätt och Roma Station.

Birger Bruzelius är fotograf i Visby 1911–1922 och han tar ett stort antal fotografier av bland andra Albatrosser. Ateljén har han vid Adelsgatan. Vykortet är obegagnat och med tryck text: Förlag W. Sandberg, Wisby.

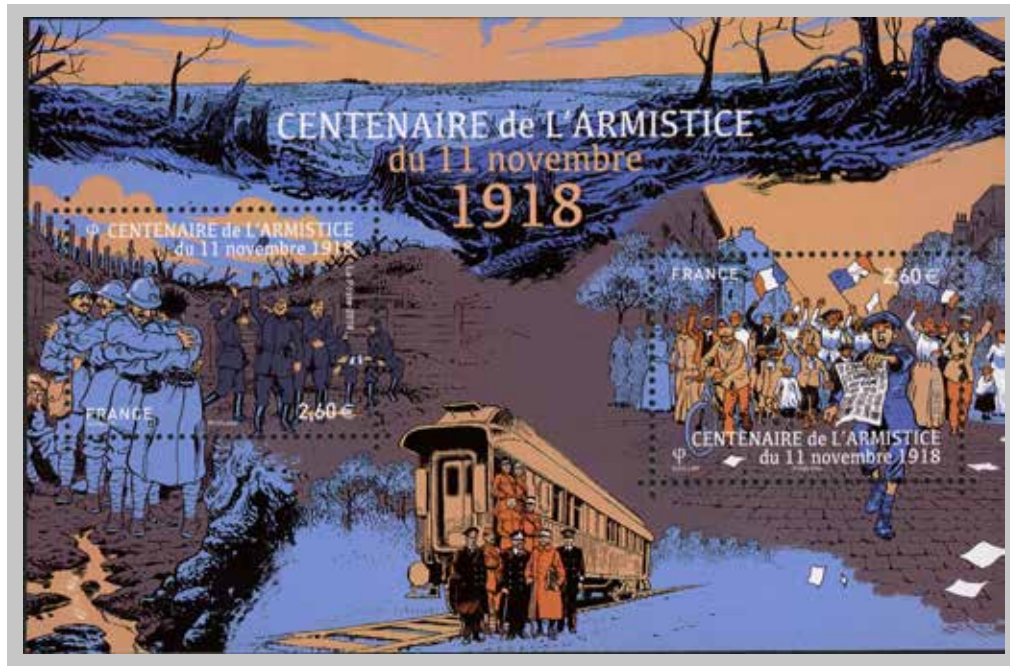
En Albatrosser låter sig bli fotograferad i Cuxhaven i Tyskland den 21/2 1909. Detta är ett så kallat kabinettkort som är mycket populära i början av 1900-talet.

John Ridelius kommer till Visby 1901 och startar en pappershandel vid S:t Hansgatan 22. Även försäljning av vykort och böcker är omfattande. Han är även fotograf och inte minst då med motiv av Albatrosser. Vykortet är obegagnat och det finns ingen notering om tryck eller fotograf.

5 Efterspelet

Tyskland förlorar landområden som Elsass Lothringen som man vinner vid kriget med Frankrike nästan 50 år tidigare.
Tyskland får stora skadestånd och på grund av det finns det en grogrund för ett nytt världskrig. Inflationen i början av 1920-talet och den gryende nationalsocialismen bidrar till fortsatt oro i Europa. Som lök på laxen kommer Hitler till makten och det andra världskriget tonar upp sig. Efter världskriget 1939–1945 är Tyskland åter förlorare och landet delas till Öst-Tyskland och Väst-Tyskland. Först 1989 faller Berlinmuren och vi har åter ett enat Tyskland. Kanske kan EU och Nato förhindra ett tredje världskrig även om rysskräcken i dag inte bara finns på Gotland utan även på många håll i övrigt...

Kapitulationen 11/11 1918 i en tågupé. Kriget är över. Franskt frimärksblock från 2018.

Tyskt flottbesök i Ljugarn på Gotland, bara någon kilometer söder om där Albatross anfalls av ryssarna 1915. Vykortet är obegagnat och saknar tryckt text.

Fredssträvan

1917 hålls en resultatlös fredskongress i Stockholm – brevmarke till vänster. Ovan svenskt fredsfrimärke från 1983

Sverige är förskonat från krig på 100 år och drygt 200 när vi räknar in 2024. Svensk försändelse från 1916.

Fred men lidande

Schweiz – fred

Bosnien – lidande

Jugoslavien – lidande

England – lidande

Frankrike – lidande

Inflation, nytt krig, delat Tyskland...

Tyskland – inflation

2:a världskriget

Ryssland

Öst-Tyskland

Väst-Tyskland

Fortsatt fredssträvan...

Fredssträvan – väst

Fredssträvan – öst

Minne av segern – Italien

Minne av segern – Frankrike

Fredsbevarande – FN

1918 är ett år att minnas, även i Ryssland fast att man 1917 drar sig ur kriget .
Frimärkena ges ut 1968 och vykortet skickas till en frimärkssamlare i Skillingaryd.

1919 grundas ett förbund med syfte att ta hand om gravarna för de dödade i första världskriget, eller ta hand om deras anhöriga. Frimärket ges ut som ett 50-årsminne 1969.

Tyskland enas 1990 med ett gemensamt parlament. Öst och väst är nu ett. Året före faller muren mellan öst och väst i Berlin och kommunismen är snart krossad.

Institutet för sjötransporter och världsekonomi med en försändelse till Hannover 1923.
Albatross kommer till Kiel och ett beslut tas ganska snabbt att båten ska skrotas.

Natoövning i Skillingaryd 6/5 2024 och en tysk Natosoldat poserar.
I bakgrunden en av de baracker där det bor Albatrosser 1917–1918.
Foto: Per Bunnstad.

Sveriges ansökan om medlemskap i Nato blir frimärke i Sierra Leone eller snarare bokmärke. Sverige är inte längre neutralt utan numera på exempelvis Tysklands sida.

Albatrosser lämnar kvar en del i Sverige som exempelvis ett mössband som bland annat kan ses i museer eller hos enskilda.